

2019

ARCHEOLOGIENOTA Eersbekeweg te Geraardsbergen (Oost-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 475

VAN DEN BERGHE KATRIEN

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 475

Archeologienota Eersbekeweg te
Goferdinge, Geraardsbergen
(Oost-Vlaanderen).

VAN DEN BERGHE KATRIEN

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2019
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 9 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 9 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 9 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 9 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 10 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 10 -
2.6	Randvoorwaarden	- 10 -
2.7	Werkwijze	- 10 -
3	Assessmentrapport.....	- 16 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 16 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 18 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 18 -
3.2.2	Quartair geologisch	- 20 -
3.2.3	Bodem	- 21 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 21 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 23 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 23 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 24 -
3.2.3.5	Gewestplan.....	- 25 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 27 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 27 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 28 -
3.3.2.1	Fricx-kaarten (1712)	- 28 -
3.3.2.2	Kaart van Villaret (1745-1548)	- 29 -
3.3.2.3	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 30 -
3.3.2.4	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 31 -
3.3.2.5	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 32 -
3.3.2.6	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 33 -
3.3.2.7	Luchtfoto's 1971 tot 2016	- 34 -

3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 37 -
3.4.1	Archeologienota's en onderzoek in de omgeving	- 37 -
3.4.2	CAI-meldingen.	- 37 -
4	Besluit	- 39 -
5	Bibliografie.....	- 42 -
6	Lijst van figuren	- 43 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2019I337
Site	Geraardsbergen/Goferdinge - Eersbekeweg
Projectsigle ADEDE	GER - EER
Ligging	Eersbekeweg 47 en 41, 9500 Goferdinge, Geraardsbergen
Kadaster	Geraardsbergen/Goferdinge, 5 ^{de} afdeling, sectie A, nrs. 756 c en 757c
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Verkaveling
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 2017/00184 Alexander Cattrysse 2017/00187
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Van Den Berghe K., 2019, Archeologienota Eersbekeweg te Geraardsbergen/Goferdinge (Oost-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 475, Gent.
Grootte projectgebied	6.623m ²
Periode uitvoering	September 2019
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorde zones	n.v.t.

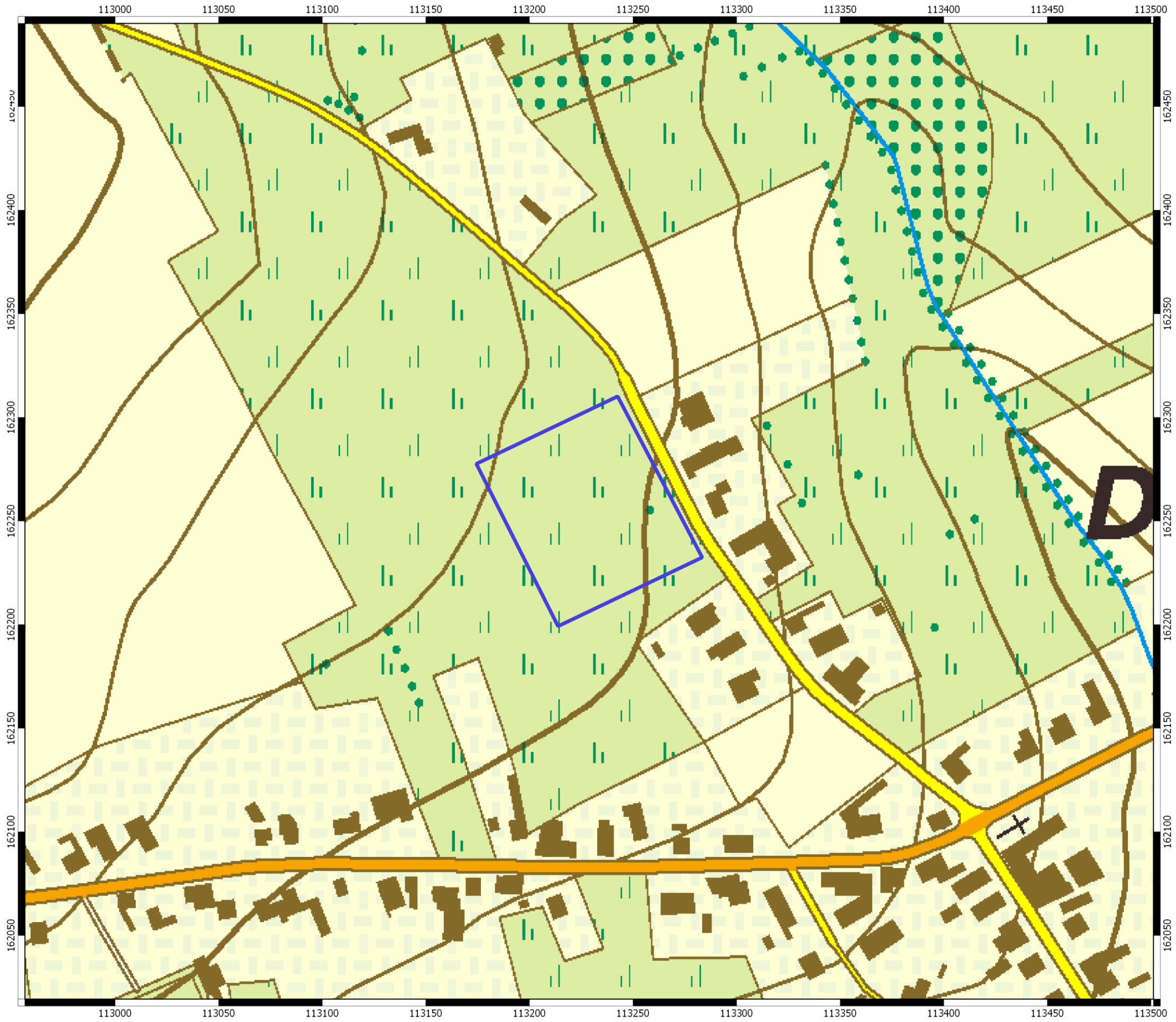
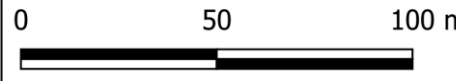

**GERAARDSBERGEN -
GOEFERDINGE -
EERSBEKEWEG**
Topografische kaart

2019I337 25/09/2019

© AGIV

Legende
Projectgebied

**GERAARDSBERGEN -
GOEFERDINGE -
EERSBEKEWEG**
Orthofoto 2016
2019I337 25/09/2019
© AGIV
Legende
Projectgebied

**GERAARDSBERGEN -
GOEFERDINGE -
EERSBEKEWEG**

GRB-basiskaart

2019I337 25/09/2019

© AGIV

Legende

 Projectgebied

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen het onderzoeksgebied is tot op heden nog geen archeologisch (voor)onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn wel een aantal CAI-meldingen terug te vinden die in de databank van de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) zijn opgenomen. Deze worden verder toegelicht onder “§3.4 Archeologische situering van het onderzoeksgebied”.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor de verkaveling van 9 loten waarbij de bijstelling in de toekomst op 8 loten bijkomende bodemingrepen toelaten of noodzakelijk maken en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied grenst langs de oostkant aan de Eersbekeweg te Goferdinge, Geraardsbergen. Het terrein bestaat momenteel volledig uit grasland, er is geen bebouwing aanwezig. Ten zuiden van het terrein stroomt de molenbeek en de Vossebeek.

2.5 Beschrijving geplande werken

Het projectgebied zal worden verkaveld in 9 percelen. Lot 9 in het westelijke deel van het terrein omvat het grootste perceel (2.510m²). Volgens het gewestplan ligt dit deel van het terrein in landschappelijke waardevolle gebieden waardoor dit perceel niet verder zal ontwikkeld worden, de andere loten liggen binnen woongebied. Deze 8 loten van elk tussen de 510 en 515m² worden parallel naast elkaar ingericht. Elk terrein krijgt een voortuinstrook aan de kant van de Eersbekeweg en een zone voor een hoofdgebouw. In totaal worden 4 woonblokken voorzien, telkens over 2 loten heen, met per gebouw een grondoppervlakte van ongeveer 219m². Tussen deze zones worden bouwvrije stroken ingericht. De achterkant van de percelen wordt voorbehouden voor koeren en tuinen.

2.6 Randvoorwaarden

De opdrachtgever wenst de principiële verkavelingshaalbaarheid te toetsen alvorens over te gaan tot verder archeologisch onderzoek. Eventueel verder onderzoek dient via uitgesteld traject plaats te vinden.

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
  - Inplantingsplan huidige toestand
  - Inplantingsplan geplande toestand
  - Doorsnede bestaande toestand
  - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
  - Topografische kaart
  - Orthofoto
  - Kadasterkaart
  - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
  - Tertiair geologische kaart
  - Quartair geologische kaart
  - Bodemtypekaart
  - Potentiële bodemerosiekaart
  - Erosiegevoeligheidskaart
  - Bodemgebruiksbestand
  - Gewestplan
- Historische situering:
  - Cartes des Pays-Bas van Fricx, 1744
  - Villaret kaarten, 1745-1748
  - Kaart van Ferraris, 1777
  - Atlas der Buurtwegen, 1840
  - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
  - Kaart van Popp, 1842-1879
  - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
  - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
  - Inventaris Onroerend Erfgoed

**GERAARDSBERGEN -
GOEFERDINGE -
EERSBEKEWEG**

2019I337   25/09/2019

© AGIV

Legende
Projectgebied

**GERAARDSBERGEN -
GOEFERDINGE -
EERSBEKEWEG**

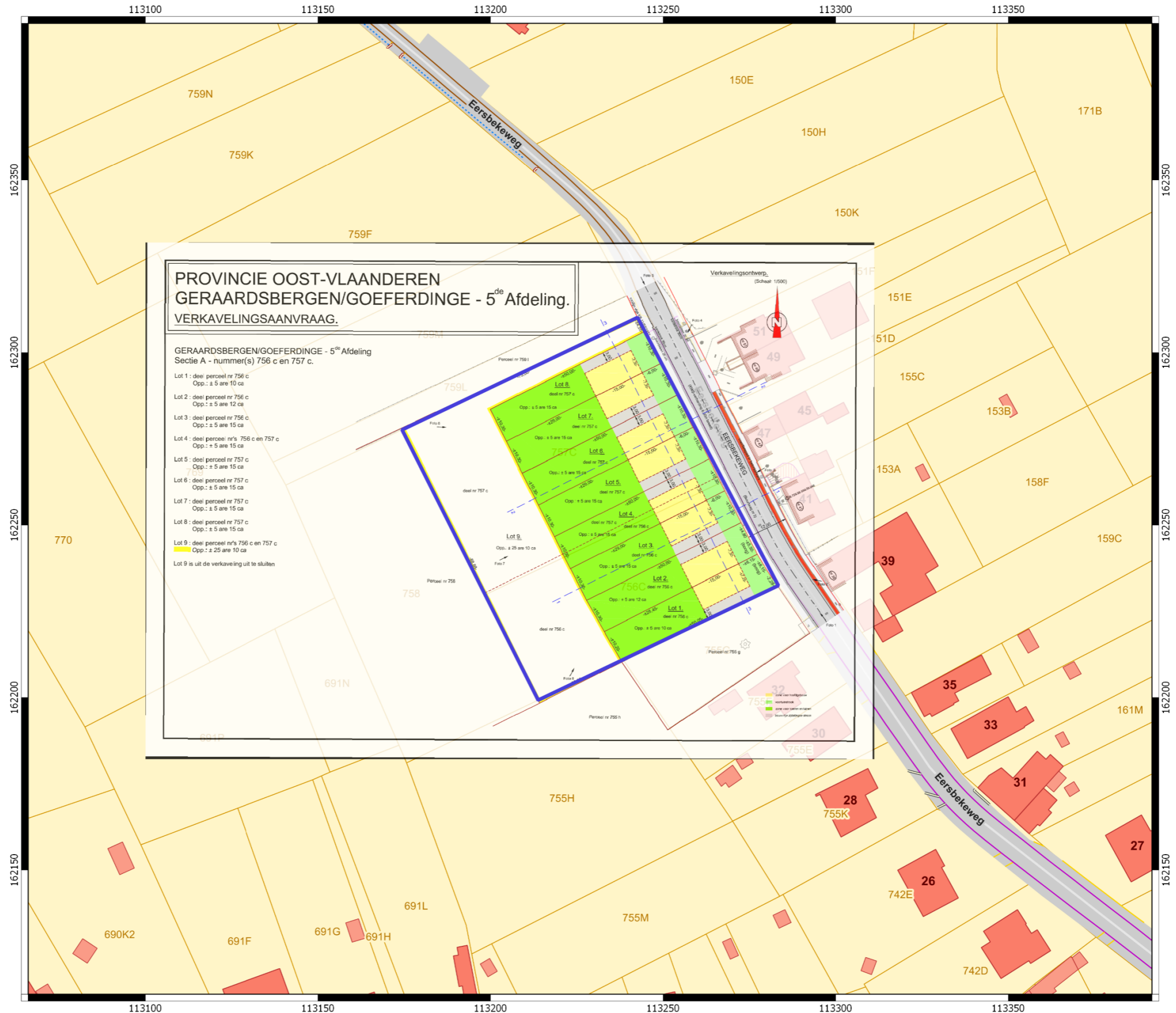
Geplande toestand

2019I337 25/09/2019

© AGIV

Legende

Projectgebied

**PROVINCIE OOST-VLAANDEREN
GERAARDSBERGEN/GOEFERDINGE - 5de Afdeling.
VERKAVELINGSAANVRAAG.**

GERAARDSBERGEN/GOEFERDINGE - 5de Afdeling
Sectie A - nummer(s) 756 c en 757 c.

- Lot 1 : deel perceel nr 756 c
Opp. : ± 5 are 10 ca
  - Lot 2 : deel perceel nr 756 c
Opp. : ± 5 are 12 ca
  - Lot 3 : deel perceel nr 756 c
Opp. : ± 5 are 15 ca
  - Lot 4 : deel perceel nr's 756 c en 757 c
Opp. : ± 5 are 15 ca
  - Lot 5 : deel perceel nr 757 c
Opp. : ± 5 are 15 ca
  - Lot 6 : deel perceel nr 757 c
Opp. : ± 5 are 15 ca
  - Lot 7 : deel perceel nr 757 c
Opp. : ± 5 are 15 ca
  - Lot 8 : deel perceel nr 757 c
Opp. : ± 5 are 15 ca
  - Lot 9 : deel perceel nr's 756 c en 757 c
Opp. : ± 25 are 10 ca
- Lot 9 is uit de verkaveling uit te sluiten

Verkavelingsontwerp
(Schaal: 1/500)

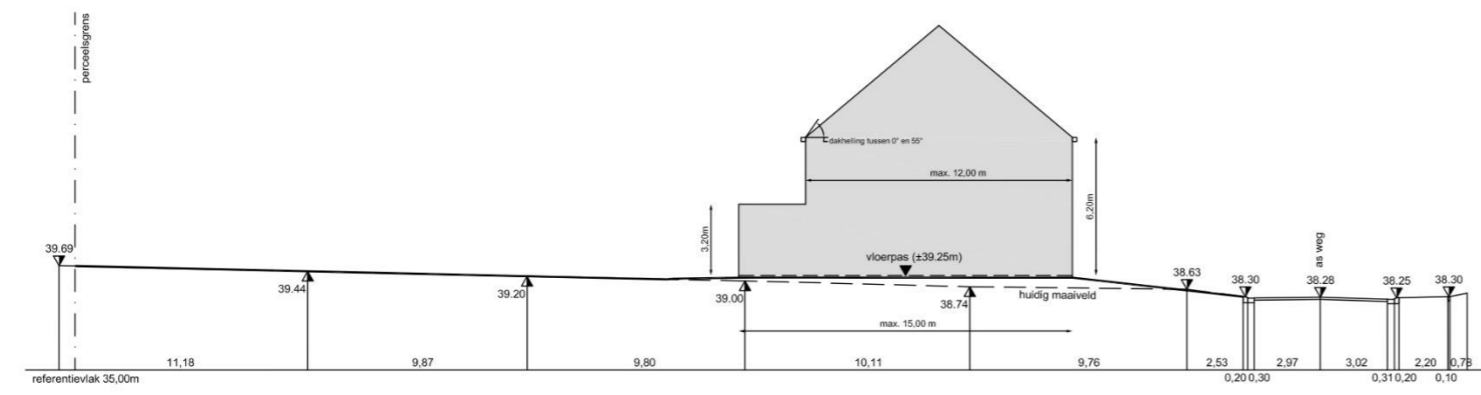

51
49
47
45
47

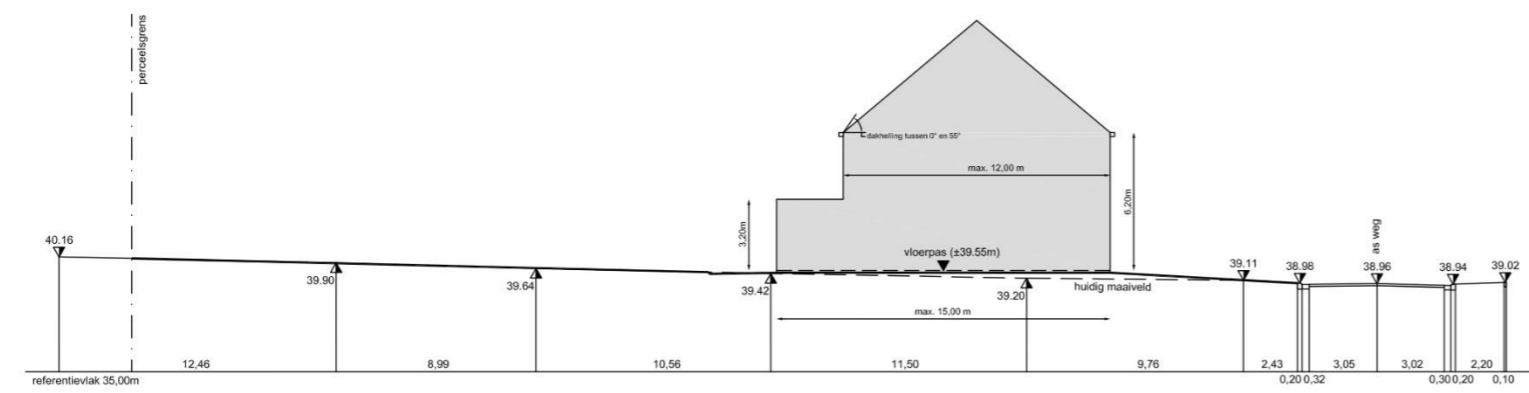
32
30
30

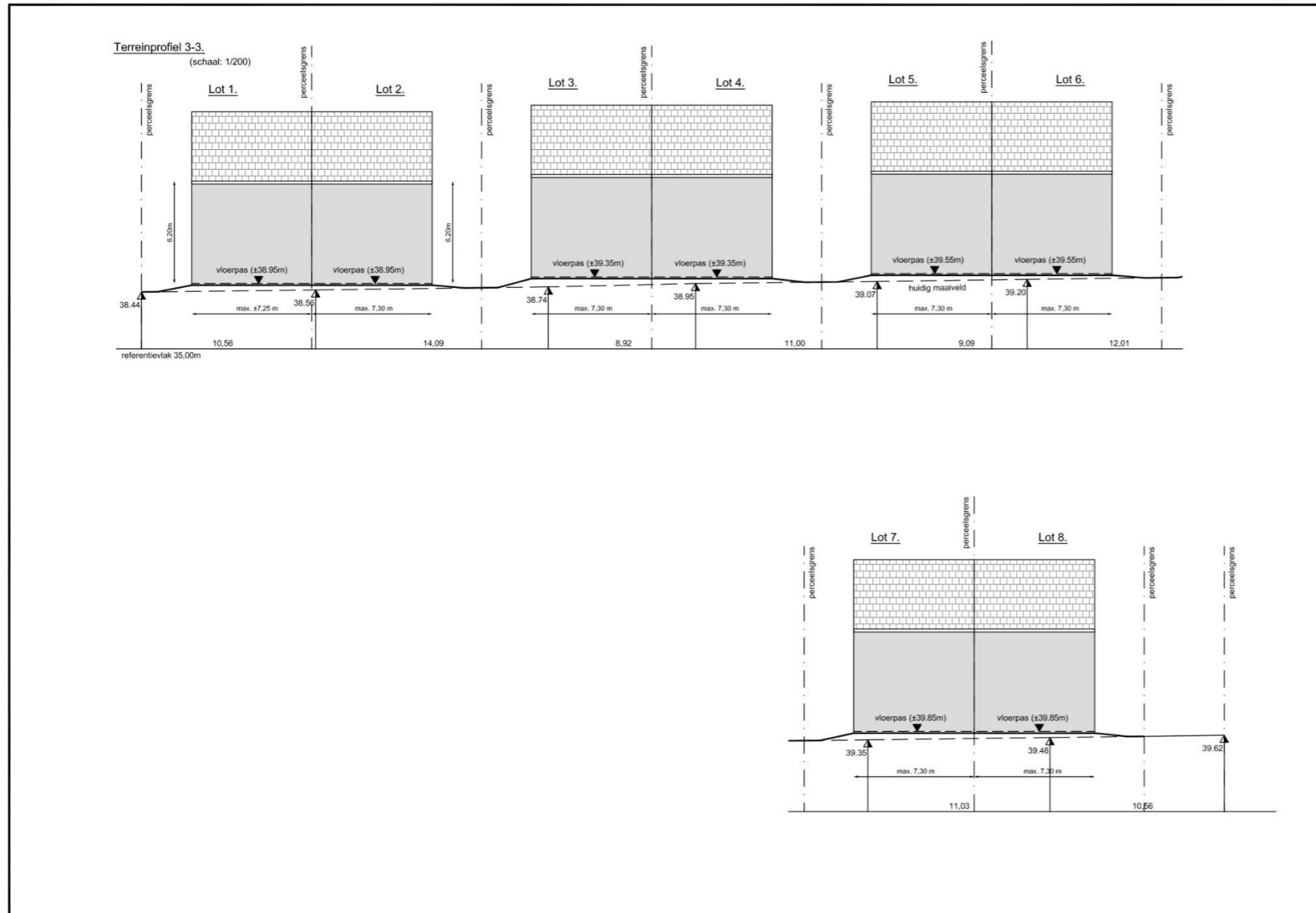
75C
75C
75C

Terreinprofiel 1-1.
(schaal: 1/200)

Terreinprofiel 2-2.
(schaal: 1/200)

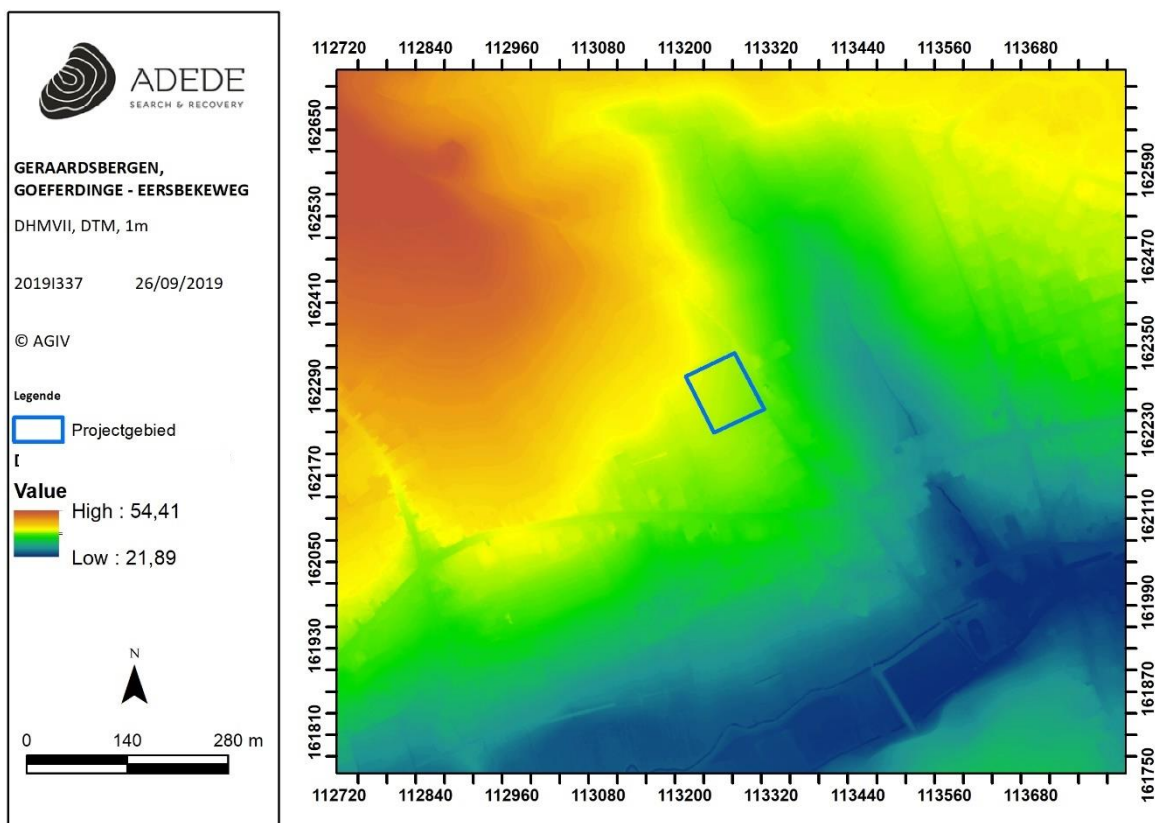

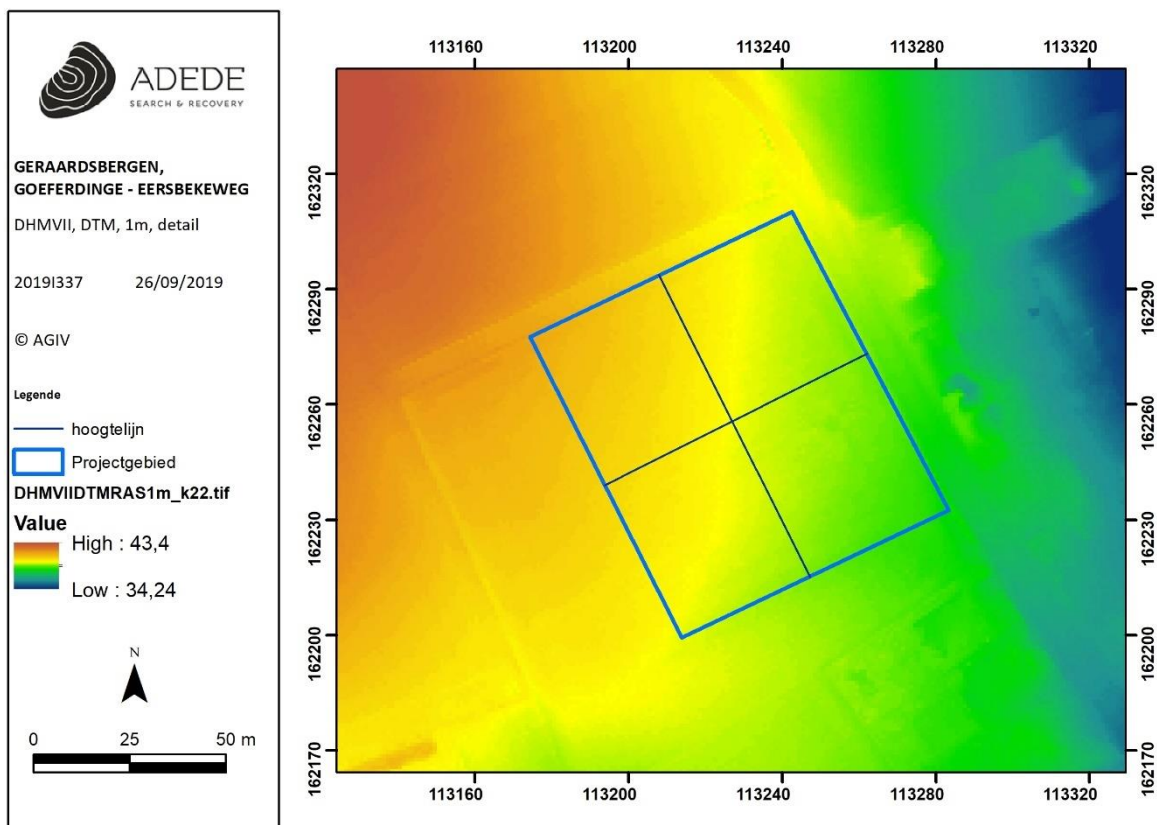
3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

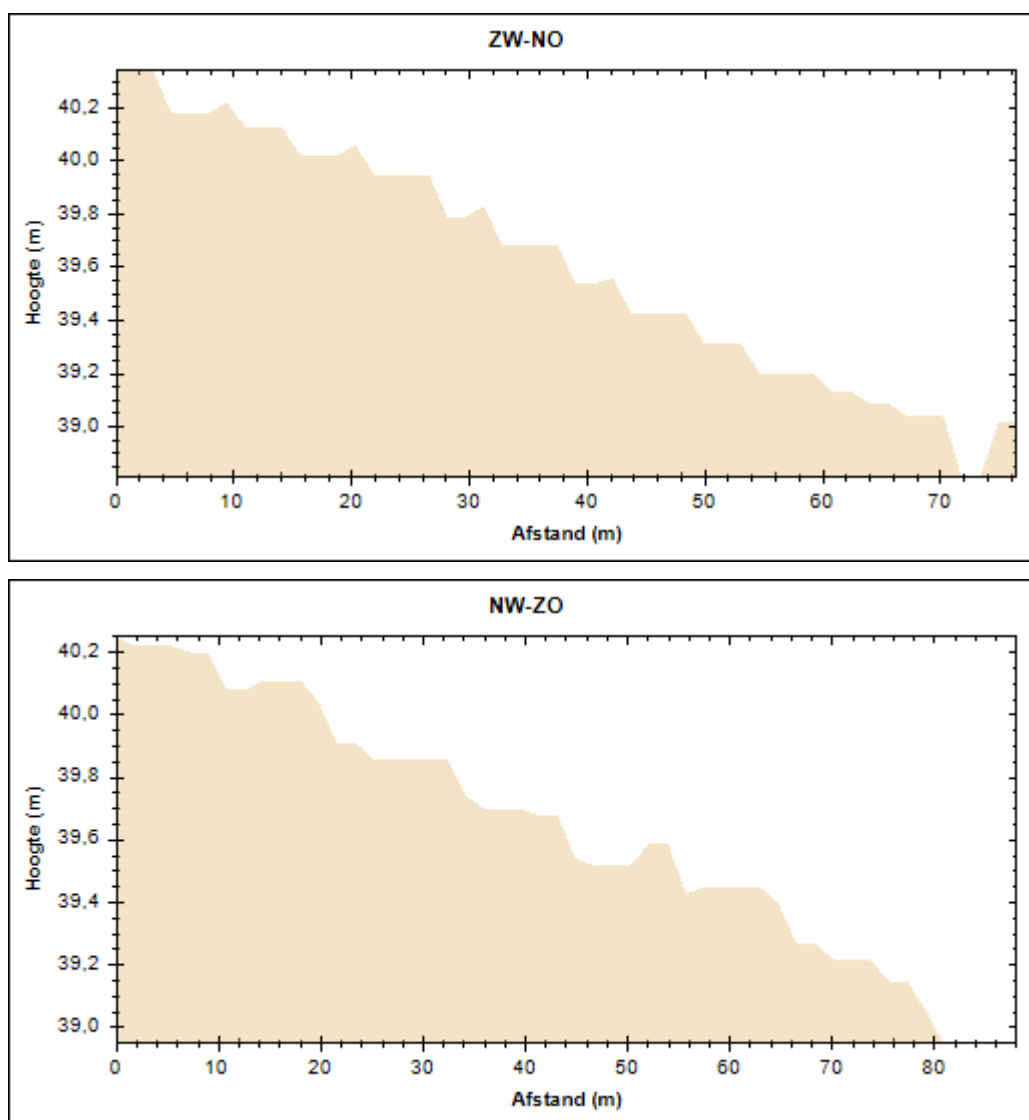
Het projectgebied is gelegen aan de Eersbekeweg te Goferdinge. Goferdinge is gelegen in de provincie Oost-Vlaanderen en is een deelgemeente van Geraardsbergen. Het is gelegen in de Denderstreek. Het terrein ligt ten westen van de stadskern van Geraardsbergen. Het projectgebied bevindt zich in de Dendervallei, in het zuiden stromen de molenbeek en de Vossebeek op 400m van het projectgebied. Hoewel niet zichtbaar op de GRB zien we op dit hoogtemodel dat er langs de oostzijde van het plangebied een kleine aftakking loopt van de Molenbeek. Goferdinge kent een golvend reliëf zoals te zien op het digitaal hoogtemodel. Naar het zuiden toe, richting de Molenbeek, neemt de hoogte af. Het projectgebied kent op zichzelf een matige hellingsgraad. Het bevindt zich op een hoogte van ca. 39m TAW, met een hoogteverschil van ongeveer 1m TAW.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

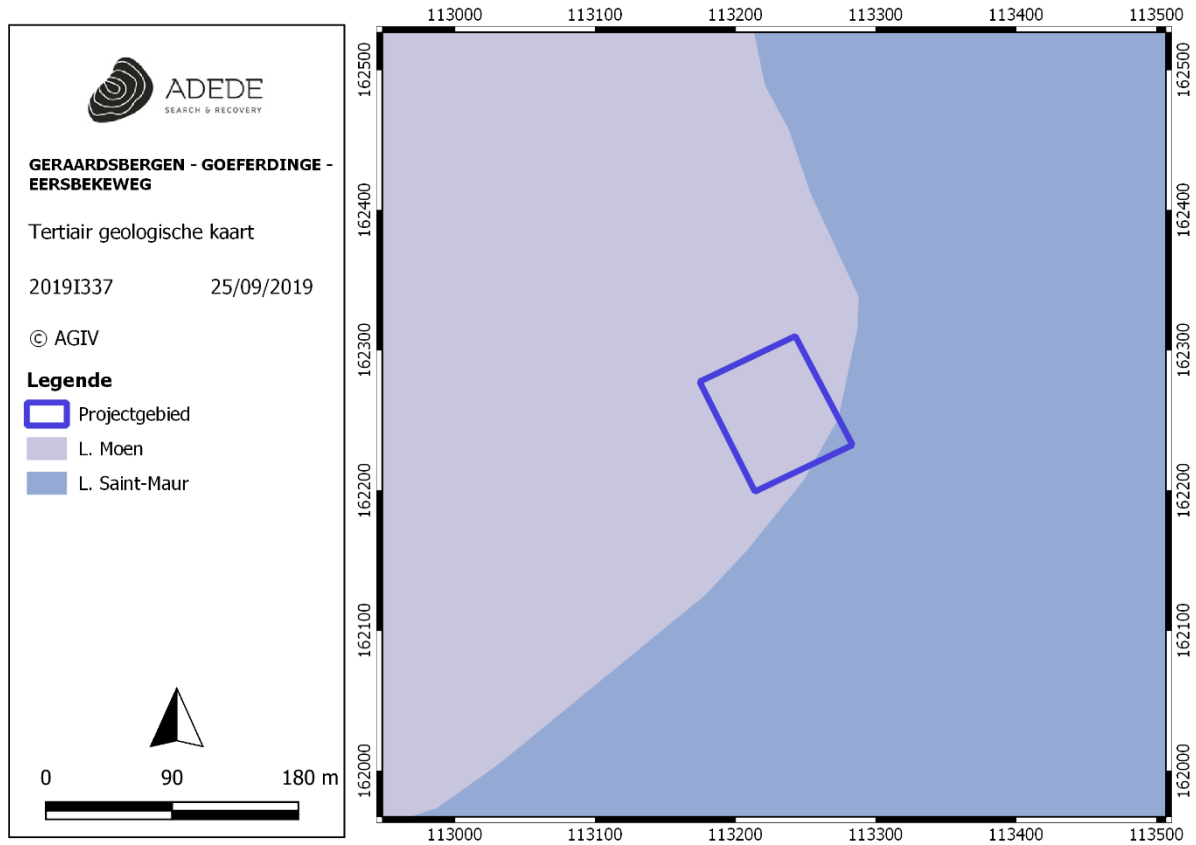
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Het projectgebied situeert zich in de **Formatie van Kortrijk**, meer bepaald in het **Lid van Moen**, de zuidoost hoek maakt deel uit van het **Lid van Saint-Maur**. Deze geologische formaties bestaan voornamelijk uit grijze silthoudende klei. Bij het lid van Moen gaat het voornamelijk om kleihoudende lagen waarbij *Nummulites planulatus* kunnen voorkomen. De formatie van Kortrijk vormt het onderste deel van de Ieper Groep en ligt meestal onder de eveneens

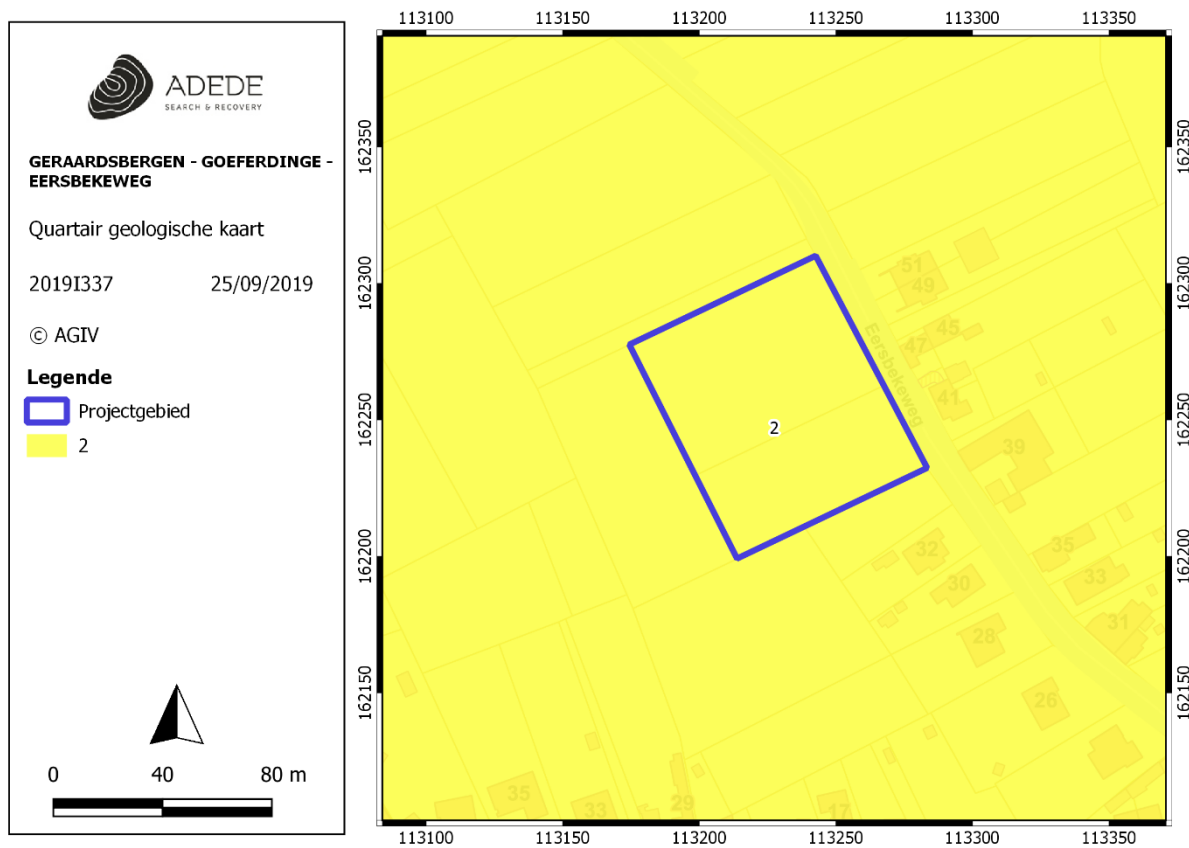
tot deze groep behorende Formatie van Tielt. Onder de formatie van Kortrijk bevinden zich afzettingen van de Laat-Pleistocene formaties van Tienen en Hannut.

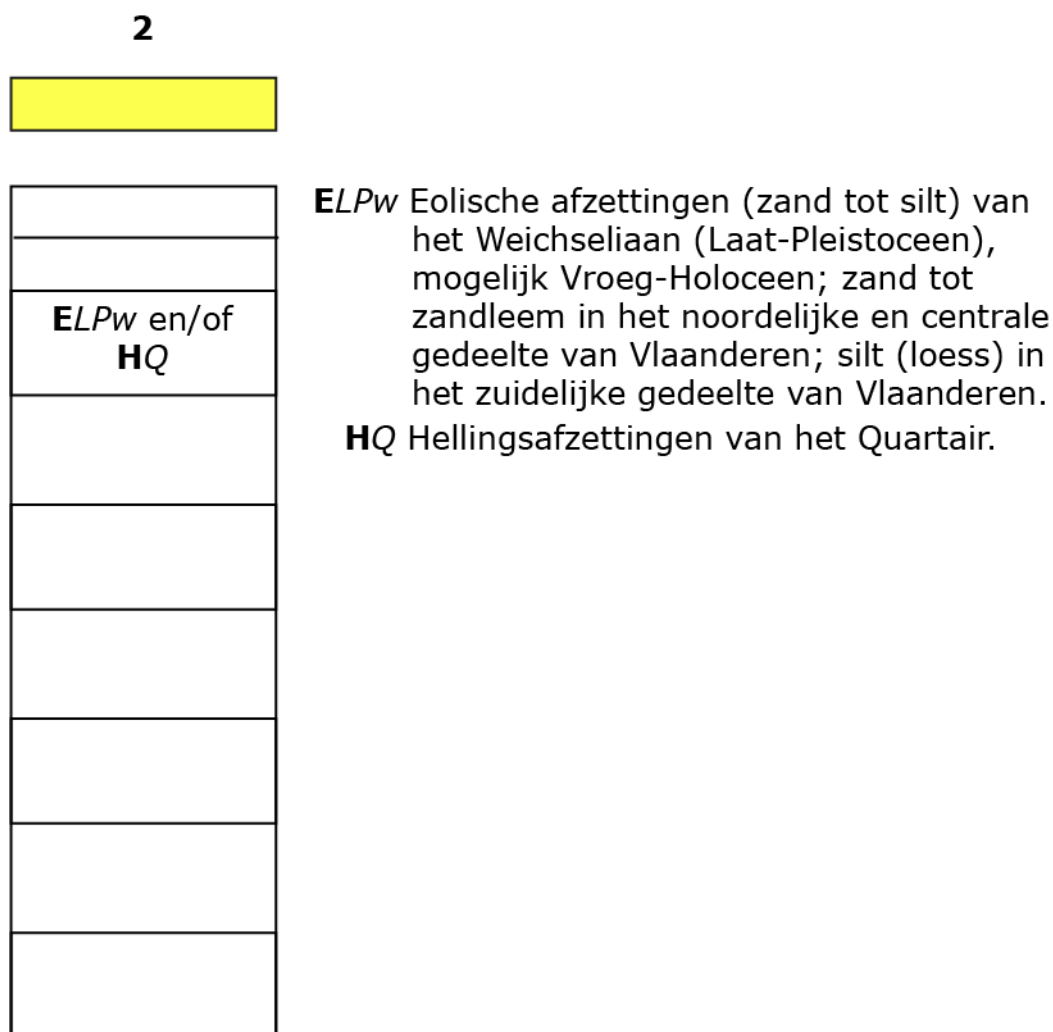
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Ter hoogte van het onderzoeksgebied is **profieltype 2** aanwezig. Dit is opgebouwd uit eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk vroeg-Holoceen, en/of hellingsafzettingen van het Quartair. In het noorden en centrale deel van Vlaanderen zijn de eolische afzettingen eerder bestaand uit zand, en in het zuiden eerder uit silt.

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

Figuur 6. Uitleg type 2 op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

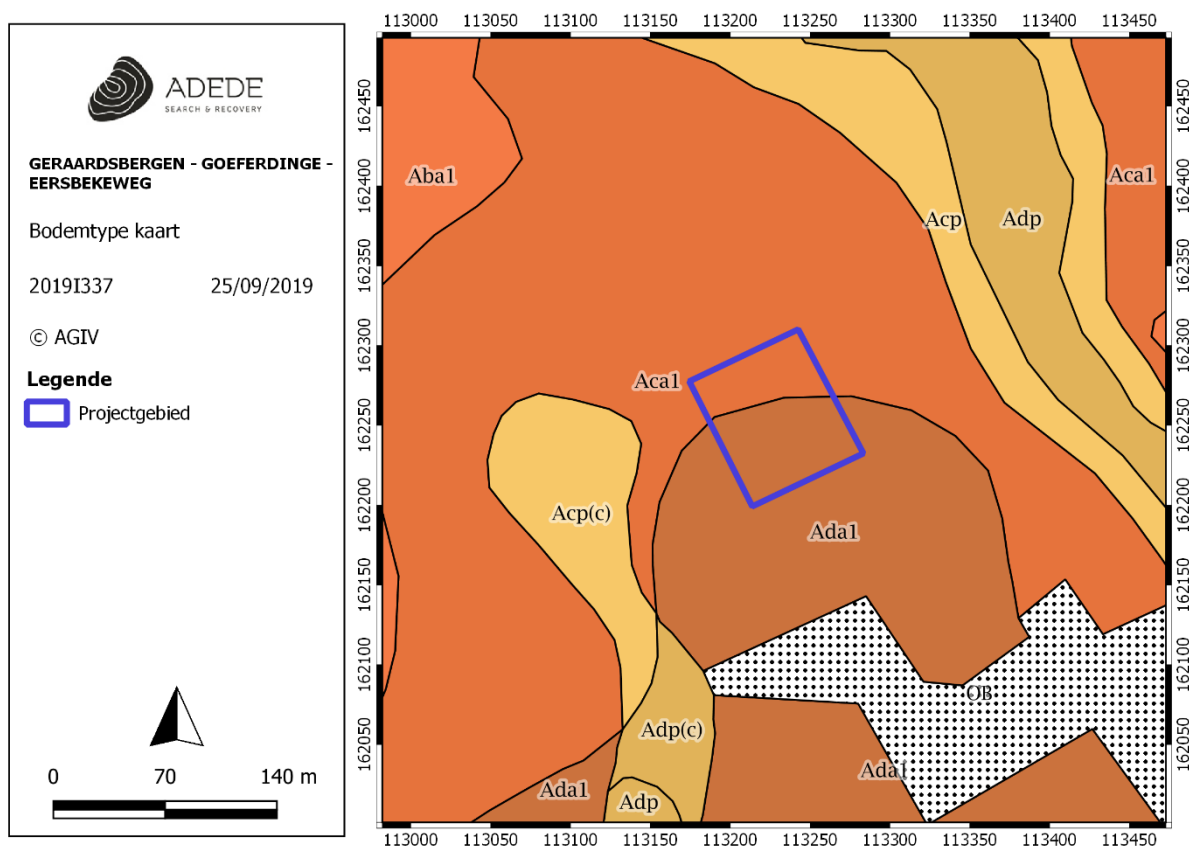
3.2.3.1 Bodemtypekaart

Op de bodemtypekaart wordt het noordwestelijke deel van het projectgebied gekarteerd als type Aca1. Het zuidoostelijke deel valt onder type Ada1.

- **Aca1:** Dit type bestaat uit een matig droge leembodem met textuur B horizont. Ze vertonen een gleyhorizont op matige diepte. De Aco gronden zijn niet geërodeerd en komen voor op de brede plateaus of zwakke hellingen. De meer geërodeerde Aca1

gronden komen voor op hellingen of in de nabijheid van Tertiaire ontsluitingen, waar zich dan ook een substraat kan manifesteren. De landbouwwaarde is goed, de quotering ligt iets lager dan bij Aba.

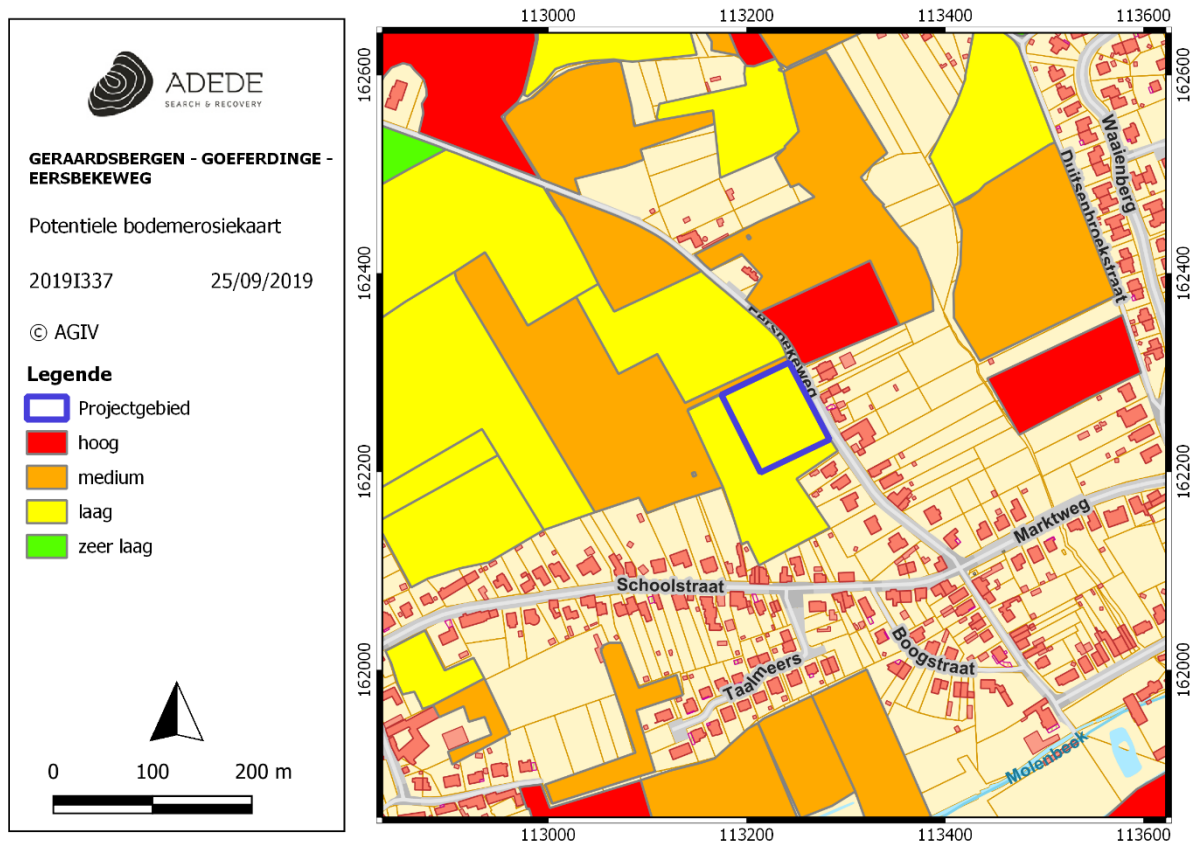
- **Ada1:** Dit type bestaat uit een matig natte leembodem met textuur B horizont. Ze vertonen een bruingrijze bovengrond; de E horizont, indien aanwezig, vertoont een bleekbruine kleur. Op de contactzone met de textuur B worden duidelijke roestvlekken waargenomen. De basiskleur van de textuur B is bruin met okerkleurige gleyverschijnselen. Dieper in de Bt treft men grijsachtige vlekken aan, zeer dikwijls komen (Fe, Mn) concreties voor. De Ada gronden worden aangetroffen in gesloten terreindepressies met gebrekkige afwatering. Ze komen ook voor op de lagere kant van de terreinhellingen, soms op kleiontsluitingen. Ada is nat tijdens de winter en het voorjaar. Volgens de ligging in het reliëf onderscheidt men gronden met tijdelijke opgehouden watertafel op een minder doorlatend substraat, die soms te droog worden in de zomer, en gronden met permanente grondwatertafel die voldoende fris blijven.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het projectgebied gekarteerd met een lage kans op erosie. Bij de omliggende percelen is dit meestal laag of medium, enkelen worden aangeduid met een hoog potentieel op erosie.

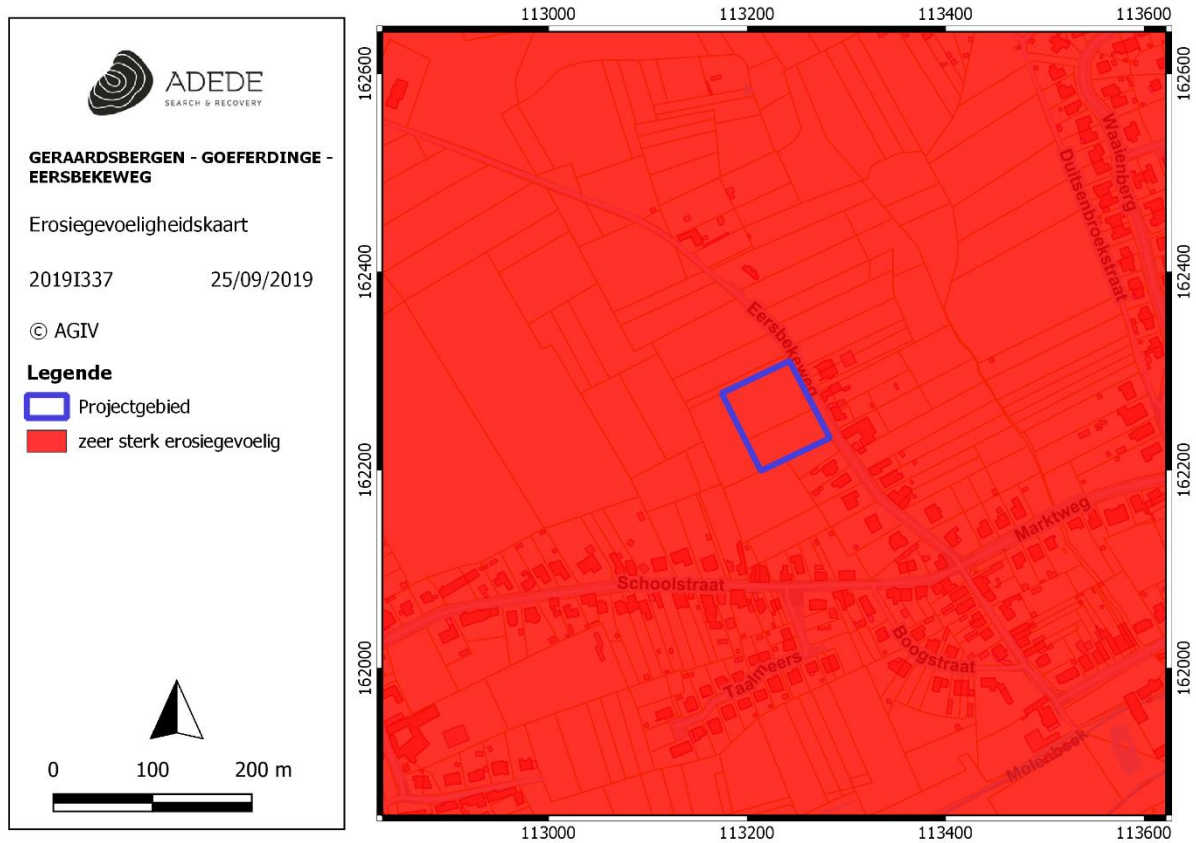

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

Op de erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten wordt het projectgebied en de wijde omgeving rondom als zeer sterk erosiegevoelig gekarteerd.

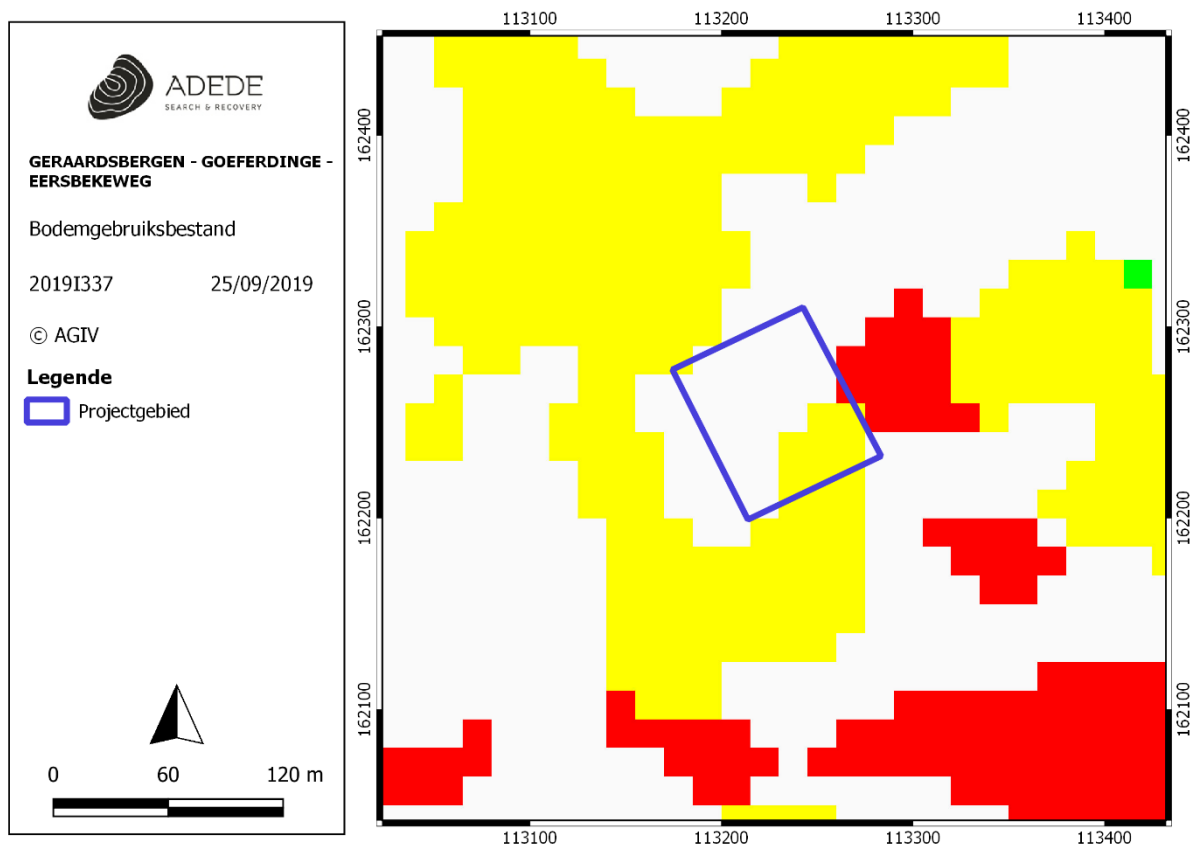

Figuur 9. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

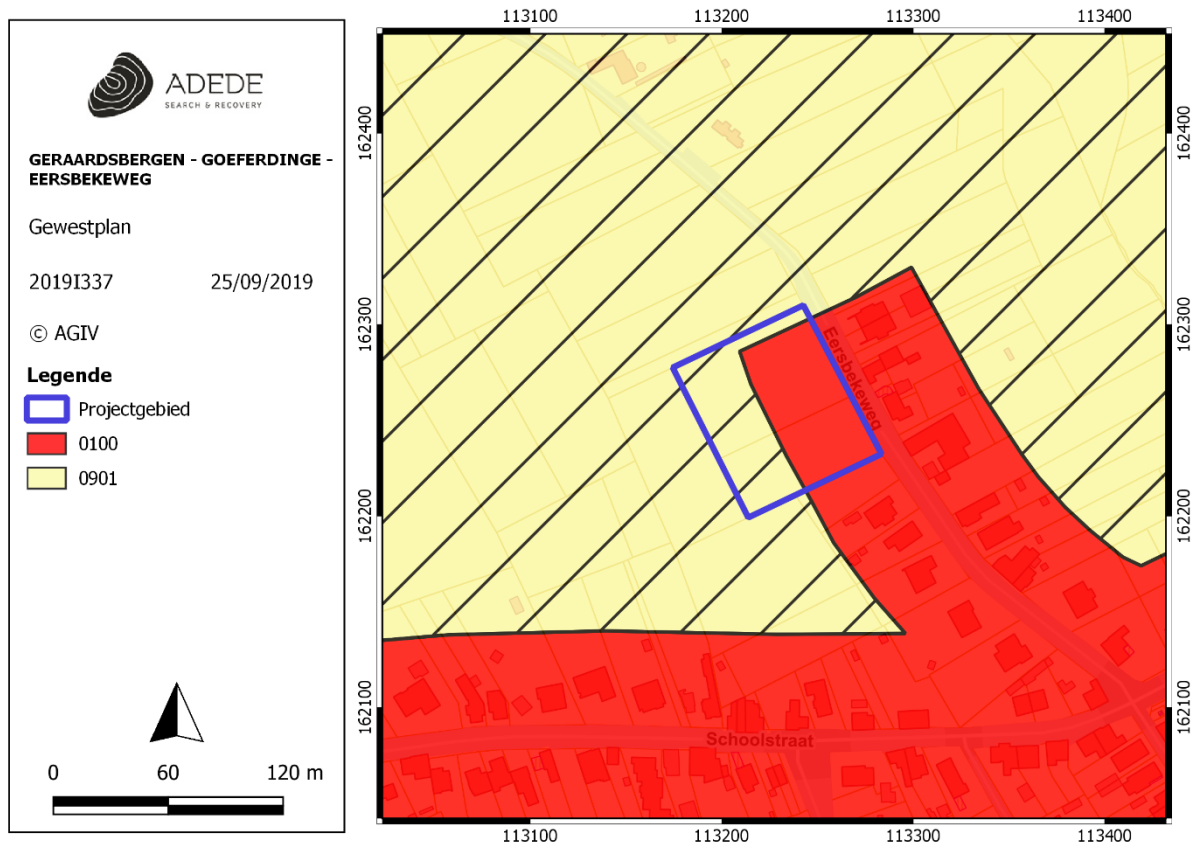
Op het bodemgebruiksbestand wordt het projectgebied voor het grootste gedeelte aangeduid als **weiland**. Het zuidoostelijke gedeelte wordt aangeduid als **akkerbouw**.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Volgens het gewestplan ligt het westelijke deel van het terrein in landschappelijk waardevolle agrarische gebieden, de rest is woongebied.

Figuur 11. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

Goeferdinge wordt voor het eerst vermeld in 1333 als 'Gondfardinghen' en in 1456 als 'Goefferdinghen'. Er is weinig informatie terug te vinden over het dorp. De parochie behoorde tot aan de Franse revolutie tot het kerngebied van de Baronie van Roeselare. De voormalige zetel van de vrije heerlijkheid of de baronie Boelare bestond uit Aspelare, Deftinge, Goeferdinge, Idegem, Nederhasselt, Nieuwenhove, Onkerzele, Smeerebbe-Vloerzegem, Waarbeke en Boelare.

Deze baronie heeft verscheidene geslachten toebehoord. Etienne van Boelare, vermeld eind 11de eeuw, is de eerste met naam gekende heer. In 1601-1602 wordt de baronie verkocht door de Prins van Oranje, Phillips Willem van Nassau aan ridder Bernardinus Cassina, herkomstig van Milaan. In 1818 werd het kasteel verkocht aan Pierre-Jean Spitaels. Heden eigendom van graaf de Lannoy¹.

Goeferdinge is een deelgemeente van Geraardsbergen. Over de oudste menselijke sporen zijn er weinig gegevens. Bij de kanalisatiewerken van de Dender kwamen enkele prehistorische vondsten aan het licht². De oudste kern van de stad is vermoedelijk terug te vinden op de linker Denderoever, onder het toponiem Hunnegem. In Overboelare, ten zuidwesten van de stadskern, werd op het einde van de 19^e eeuw – begin 20^e eeuw een Merovingisch grafveld gevonden³. De stad werd gesticht tussen 1067 en 1070 als versterking van het Vlaamse grondgebied door de Graaf van Vlaanderen en Henegouwen Boudewijn VI. Geraardsbergen situeerde zich tussen de Dender en de westelijke helling van de Oudenberg op de grens met de graafschappen Henegouwen en Brabant. De stad kende een snelle ontwikkeling met een lokale economie en belangrijk marktrecht vanaf de 13^e eeuw. In 1332 werden de vestingmuren met versterkte torens en zes stadspoorten aangelegd⁴.

Mede door haar strategische ligging werd Geraardsbergen vaak geteisterd door oorlogen, onder meer tijdens de grote Gentse opstand, en kende een verwoesting in 1381 door Lodewijk van Male. Periodes van bloei en dieptepunten volgden elkaar op tussen de 15^e en 19^e eeuw. Een dieptepunt was in de 15^e eeuw toen de lakennijverheid verdween en bovendien zowel de Gentenaars als de troepen van Filips de Goede de stad gingen plunderen. Na een kleine remonte in de 16^e eeuw met de opkomst van de kantnijverheid, werd de stad, nu onder Spaans bewind, opnieuw geplunderd in de tweede helft van de 16^e eeuw. Na een nieuwe kleine heropleving begin 17^e eeuw, kende de stad een nieuw dieptepunt gedurende de Spaans-Franse oorlog in de 2^e helft van de 17^e eeuw. Nadien kende de stad een gunstige periode voor handel en nijverheid en was er relatieve welvaart tot de 19^e eeuw.

---

¹ inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/8649

² Bauwens-Lesenne 1962, 77-78.

³ Bauwens-Lesenne 1962, 156

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140022>

In de 19^e eeuw kreeg ook de infrastructuur meer vorm; de toenmalige vesten en poorten werden gesloopt. Er vond modernisatie plaats met de aanleg van de eerste spoorlijnen en de kanalisatiewerken van de Dender⁵.

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 Fricx-kaarten (1712)

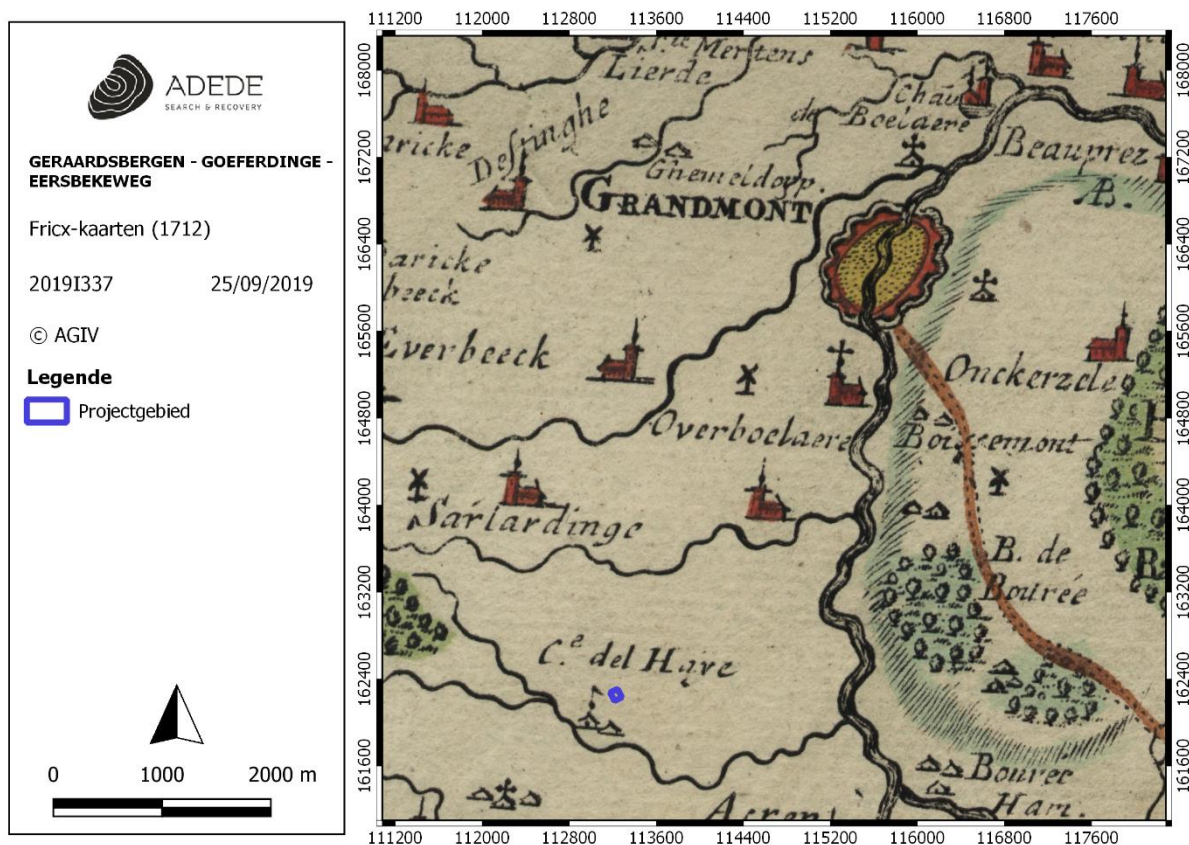
Eugène-Henri Frickx (1644-1730) was de grondlegger van een belangrijke dynastie van 18e-eeuwse drukkers in Brussel. Hij werd in 1689 tot *Imprimeur de sa Majesté*, Koninklijke drukker, benoemd door de privé-raad van de Spaanse koning. Zijn bekendste kaarten zijn de *Cartes des Pays-Bas* uit 1712. Dit is een atlas in twee delen, met een geheel van topografische kaarten van de Nederlanden en een bundel van stadsplannen opgemaakt tijdens belegeringen en veldslagen. De atlas werd aangemaakt als illustratie waarom Frickx het koninklijk privilege voor het drukken van de officiële regeringsdocumenten moest behouden⁶.

De projectie van het plangebied op de Fricxkaart kan niet éénduidig geïnterpreteerd worden aangezien er mogelijk een fout in de projectie geslopen is: Het projectgebied wordt hier gesitueerd ten zuiden van Geraardsbergen terwijl in werkelijkheid het meer ten westen van Geraardsbergen ligt.

---

⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120329>

⁶ http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpl163204_nl.html

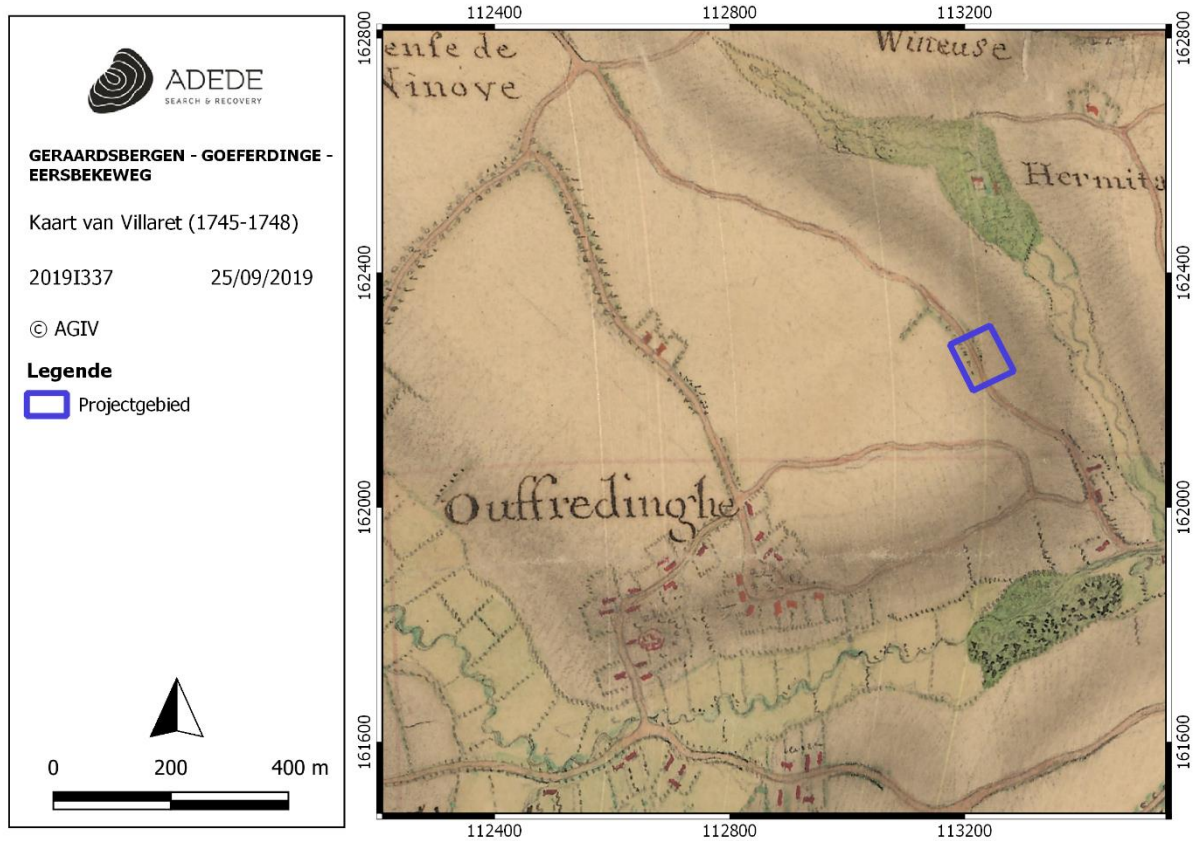
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.

3.3.2.2 Kaart van Villaret (1745-1548)

De kaart van de Franse ingenieurs-geografen, ook wel Villaret-kaart genoemd, bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18^e eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden⁷.

Op de kaart van Villaret wordt Goferdinge afgebeeld als 'Ouffredinghe'. Het projectgebied is onbebouwd, wel loopt er een weg door in NW-ZO richting, geflankeerd door bomen. Ten oosten van het plangebied zien we de aanduiding van een kronkelend beekje dat volgens de Villaretkaart ongeveer op 120m van het plangebied ligt.

⁷ <https://bib.kuleuven.be/ub/nieuws/2015/kaart-van-jean-villaret-1745-1748-digitaal-beschikbaar-via-limo>

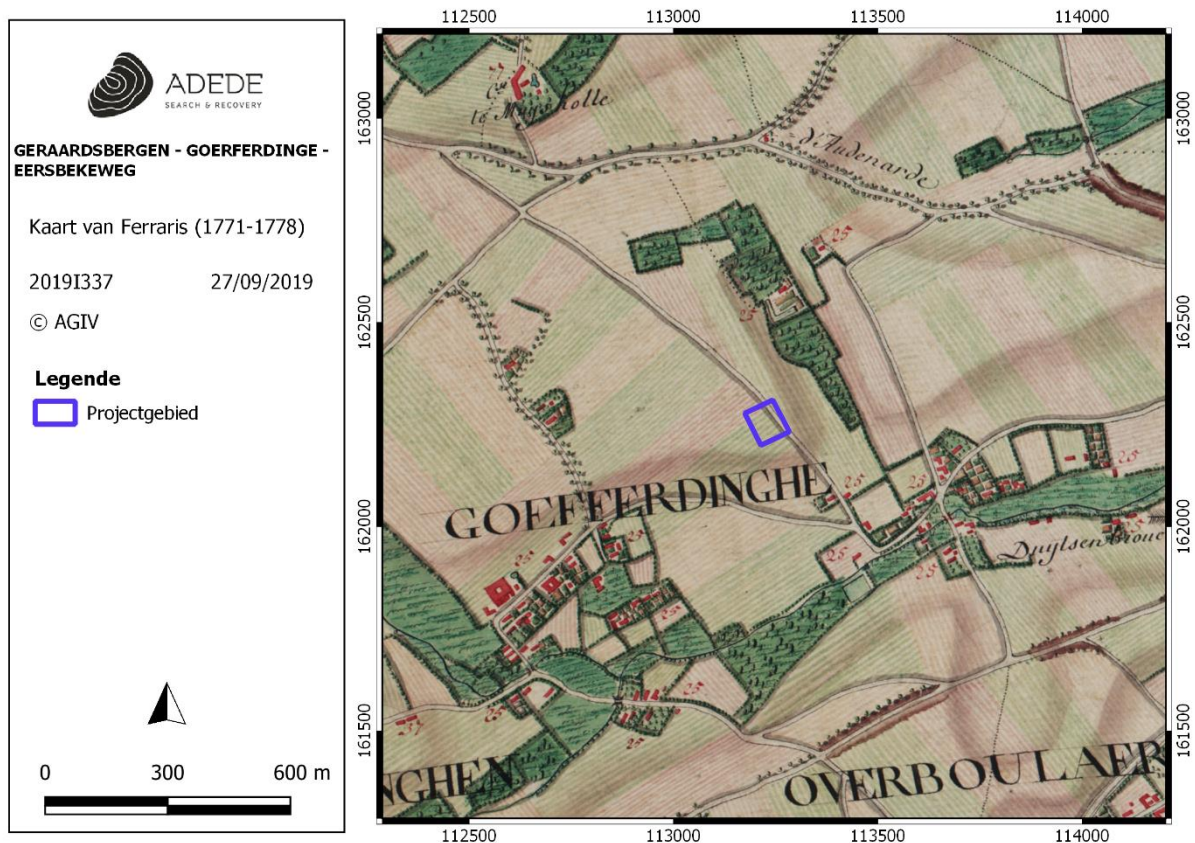

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.

3.3.2.3 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van beschrijvende tekst. Dit alles gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814). Het resultaat was een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het *Kriegsarchiv* te Wenen⁸. Op de kaart van Ferraris wordt Goferdinge afgebeeld als 'Goefferinghe'. Het projectgebied is in gebruik als akkerland/weiland. De NW-ZO weg is nog steeds afgebeeld binnen het projectgebied.

⁸ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

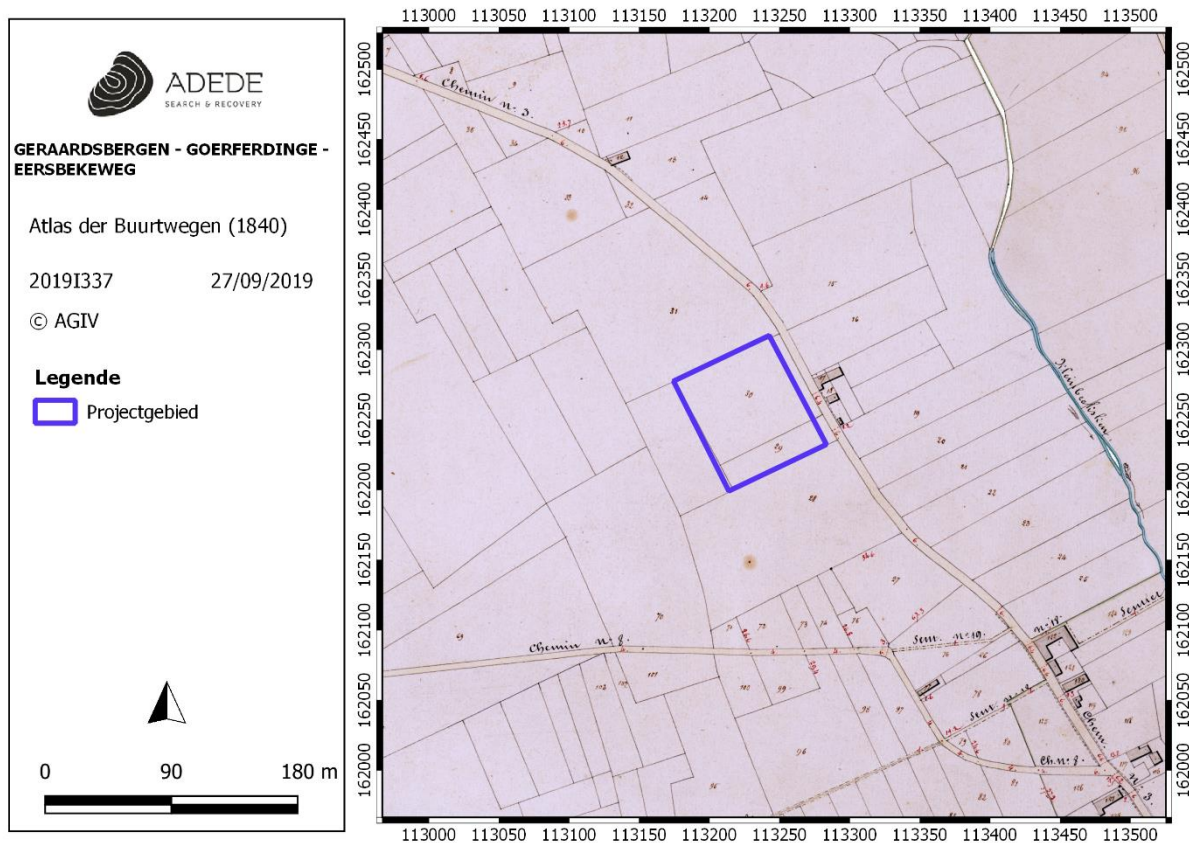
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.4 Atlas der Buurtwegen (1840)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus een inventarisatie gemaakt van alle "openbare" wegen en "private wegen met openbare erfdiensbaarheid". De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van deelgebieden, die genummerd zijn; de nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan; de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500; in enkele gevallen zijn ze opgemaakt op een andere schaal, bijvoorbeeld in stedelijke centra en buitengebieden). De tabellen die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken, het nummer van de buurtweg, de lengte, de oppervlakte ...-, tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen, tabellen van grondinname.

Op de Atlas der Buurtwegen wordt de weg wel correct langs het projectgebied weergegeven. Er wordt naar verwezen als weg nr. 3. Het projectgebied is hier eveneens onbebouwd en reeds ingedeeld in percelen. Langs de overkant van de weg zijn wel enkele gebouwen zichtbaar. Ook de waterloop staat hier gekarteerd als het *Klein beekken* op ca. 160 meter ten oosten van het plangebied.

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

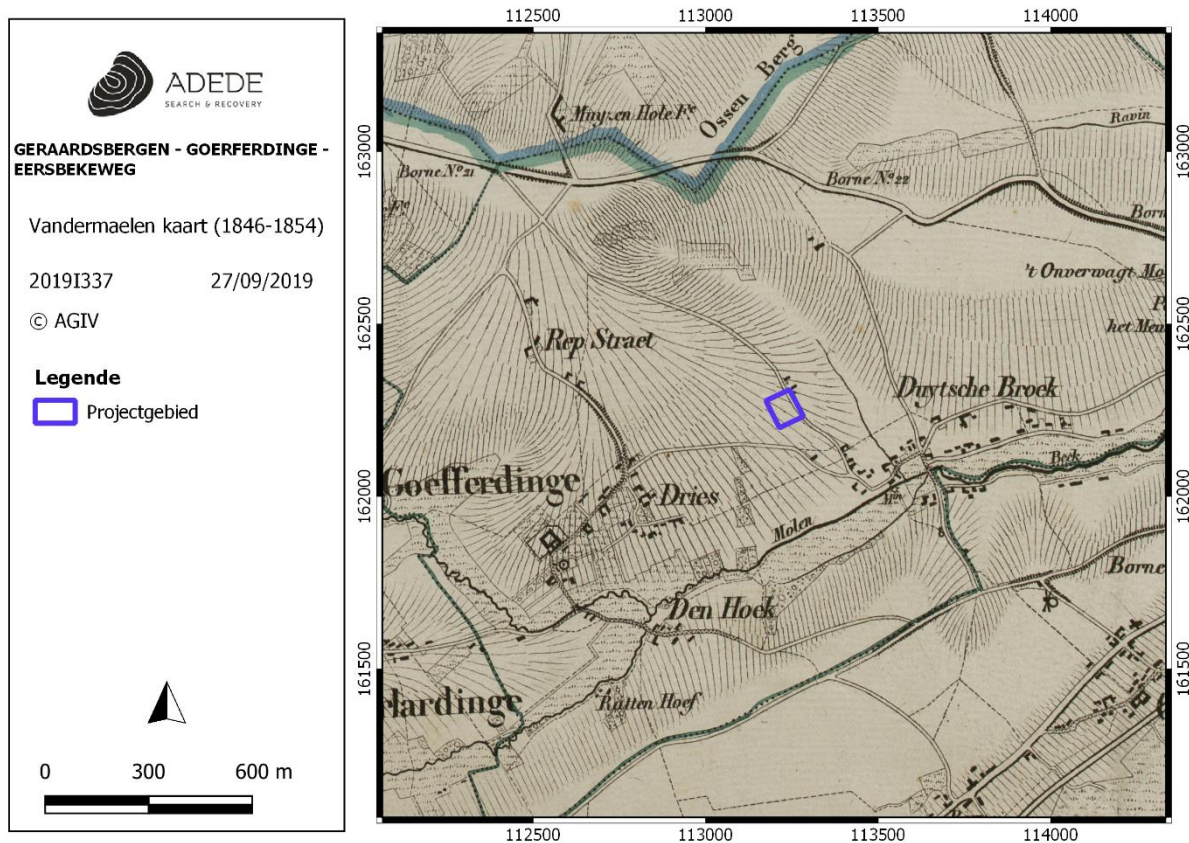
3.3.2.5 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philippe Vandermaelen was een autodidact cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van cartografie vanaf 1831 nauw samenwerkte met de overheid. Aanvankelijk was zijn opdracht het karteren van de grenzen op basis waarvan de onderhandelingen gevoerd werden tussen België en Holland. Hij maakte van zijn bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande driehoeksmetingen. Hij stuurde zijn topografen uit naar de negen provincies om er de nodige opmetingen te doen en publiceerde twee topografische kaarten van België: de kaart op

schaal 1:80.000 in 25 folio's – een meesterwerk van de lithografie – was volledig voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.

De situatie binnen het projectgebied is gelijkaardig ten opzichte van de Atlas der Buurtwegen. Er is geen bebouwing aanwezig en er loopt een weg aan/ligt overlappend met de noordoostelijke zijde.

Ten oosten van het plangebied staat ook de aftakking van de Molenbeek gekarteerd.

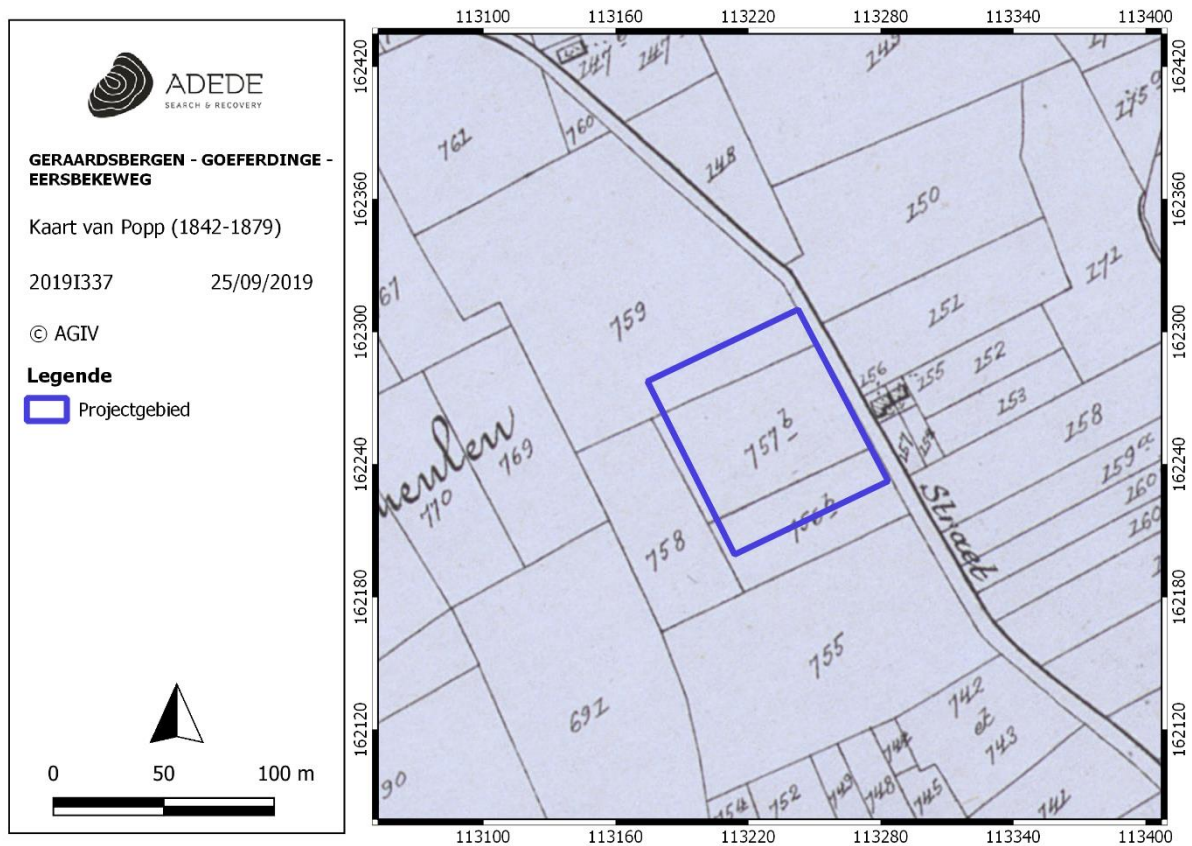

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.6 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De Popp-kaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp. Deze kaarten waren in feite een gecommmercialiseerde versie van het toenmalige kadaster van België en bevatten dus veel gegevens over perceelsindeling, maar zonder detailwerking.

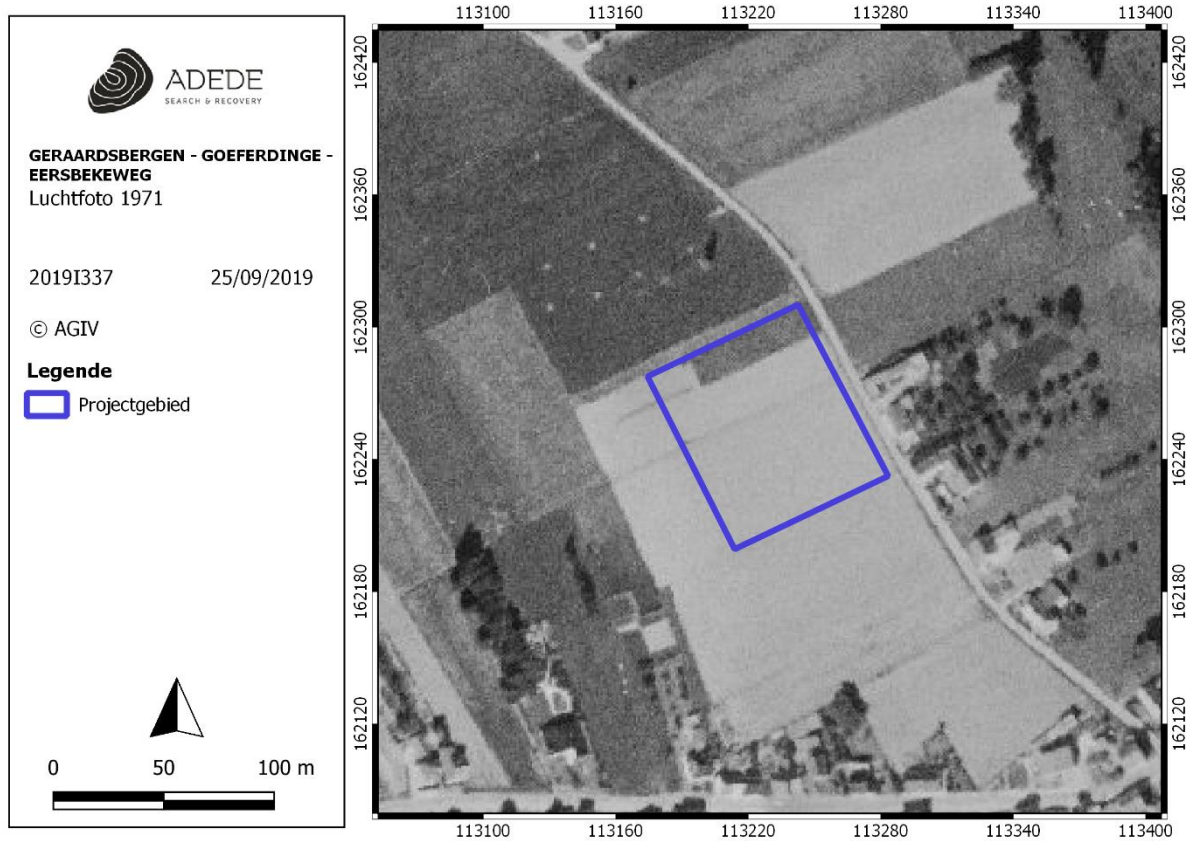
Ook op de kaart van Popp is er geen bebouwing zichtbaar binnen het projectgebied.

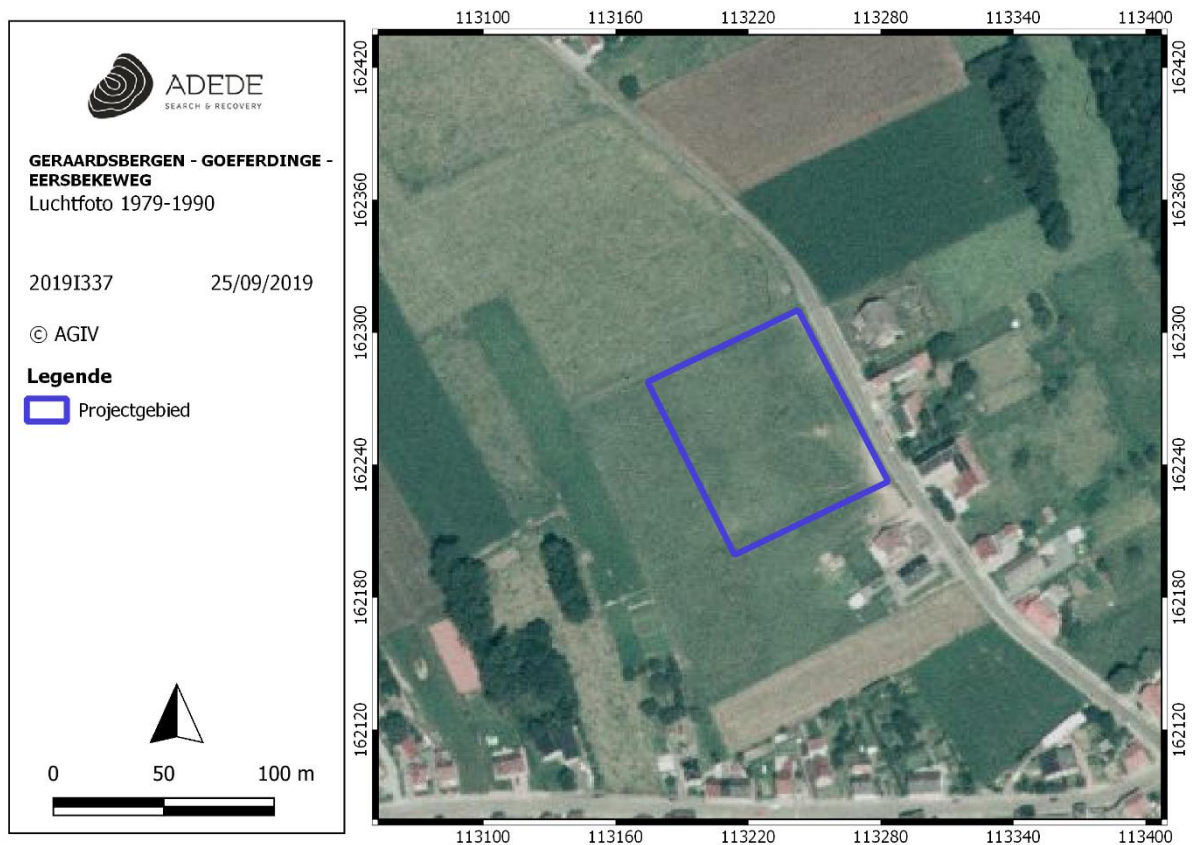
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

3.3.2.7 Luchtfoto's 1971 tot 2016

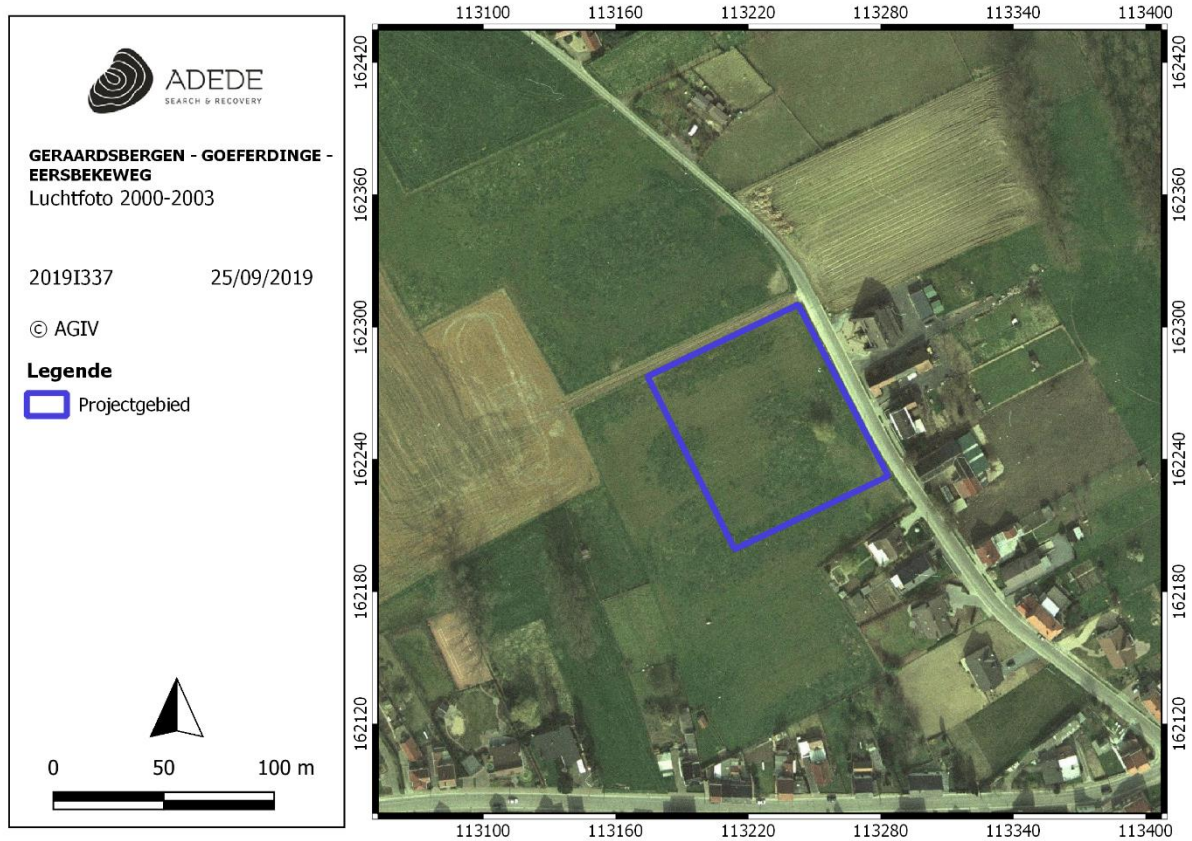
De luchtfoto's van het projectgebied tonen aan dat het terrein tussen 1971 en heden onveranderd bleef. Er is geen bebouwing aanwezig en het terrein is doorheen het verloop van de luchtfoto-opnames respectievelijk in gebruik als akker- en later grasland.

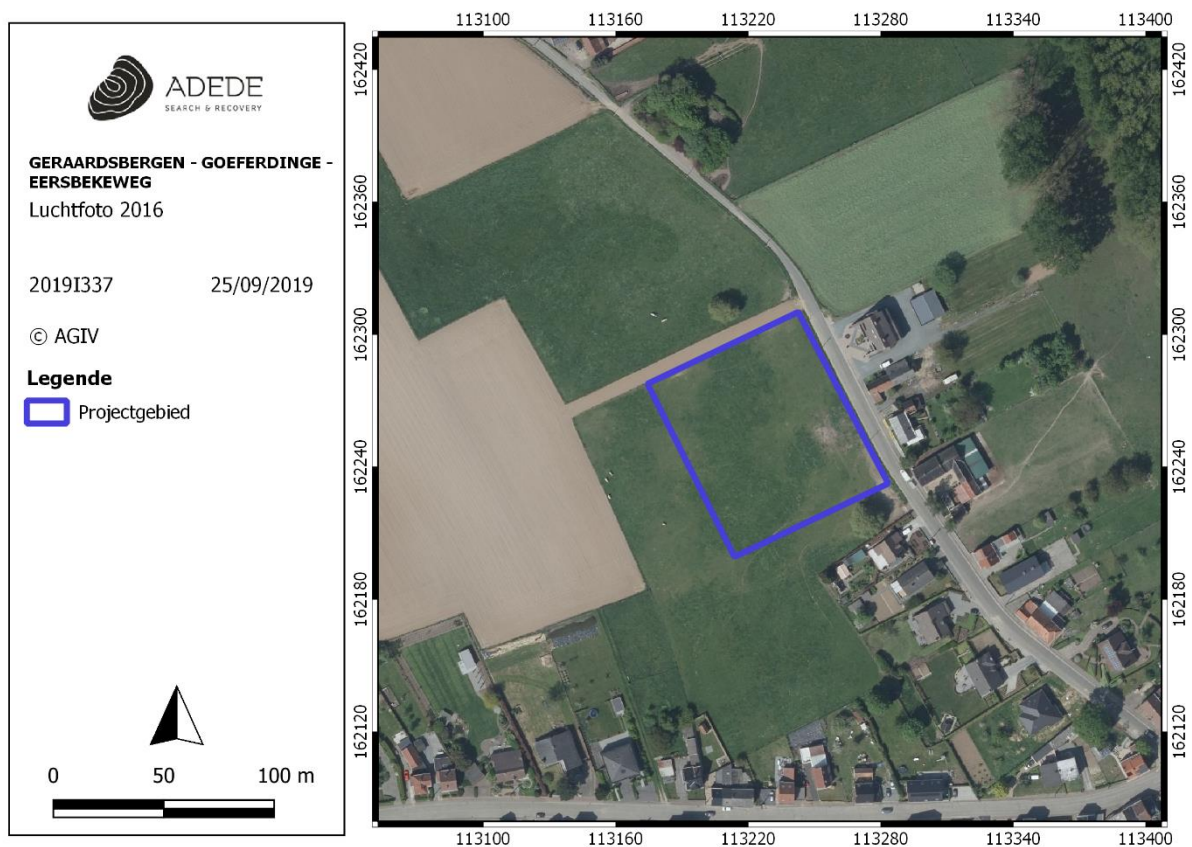
Figuur 18. Situering van het projectgebied op luchtfoto 1971.

Figuur 19. Situering van het projectgebied op luchtfoto 1979-1990.

Figuur 20. Situering van het projectgebied op luchtfoto 2000-2003.

Figuur 21. Situering van het projectgebied op luchtfoto 2016.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologienota's en onderzoek in de omgeving

ID 6970⁹

In 2018 wilde de opdrachtgever het terrein tussen het Goeferingeplein en Taalmeers in Goeferinge verkavelen en bebouwen met wegen, woningen en parkeerstroken. Om de aanwezigheid van archeologisch erfgoed te kunnen inschatten voerde BAAC Vlaanderen een bureau- en landschappelijk booronderzoek uit. Aangezien er in het onderzoeksgebied een matige tot matig hoge verwachting is voor sporen uit de niet-steentijden, gaf het onderzoeksbureau advies voor vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

ID 1016¹⁰

In 2016 wilde IMWO-INVEST een terrein aan de Duytsenkouter in Geraardsbergen verkavelen. Om de aanwezigheid van archeologisch erfgoed te kunnen inschatten voerde Gate Archaeology een bureauonderzoek uit, nadat het in 2015 binnen hetzelfde projectgebied een proefsleuvenonderzoek had gevoerd met nagenoeg geen vondsten of bodemsporen als resultaat. Het onderzoeksbureau gaf ook in 2016 geen advies voor vervolgonderzoek.

ID 1031¹¹

Eveneens in 2016 wilde de sociale-huisvestingsmaatschappij Denderstreek cvba ter hoogte van de Overpoort in Goeferinge een nieuwe woonverkaveling aanleggen. Om de aanwezigheid van archeologisch erfgoed te kunnen inschatten voerde All-Archeo een bureauonderzoek uit. Aangezien een proefsleuvenonderzoek uit 2011 binnen het projectgebied aanwees dat het archeologisch potentieel op het terrein laag is, gaf All-Archeo geen advies voor vervolgonderzoek.

3.4.2 CAI-meldingen.

Binnen het onderzoeksgebied en in de directe omgeving zijn er enkele vindplaatsen opgenomen in de Centraal Archeologische Inventaris (CAI). Aangezien er dicht bij het projectgebied slechts een gering aantal indicatoren terug te vinden waren, werden de CAI-indicatoren tot een straal van 1,5km rondom het plangebied opgelijst.

---

⁹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/6970>

¹⁰ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1016>

¹¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1031>

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
156978 ¹²	850m ten oosten van het projectgebied	-Steentijd -Nieuwe Tijd	-Losse vondst, afslag in silex -Bewoningssporen: greppels, kuilen, paalsporen Vondsten: enkele fragmenten rood aardewerk, bodemfragment van bord in faience
211666 ¹³	600m ten zuidoosten van het projectgebied	Nieuwe tijd	Gracht en greppelfragmenten Cirkelvormig spoor met geglazuurd aardewerk, verbrande leem en baksteenfragmentjes
501706 ¹⁴	1km ten zuidoosten van het projectgebied	Vroege Middeleeuwen: Merovingische periode	Grafveld met grafgiften zoals wapens, juwelen, goud vaatwerk, paardensporen en fibula Paardengraven
502293 ¹⁵	1,3km ten zuidwesten van het projectgebied	Nieuwe Tijd	Molen 'Te Walle'
502245 ¹⁶	900m ten noordwesten van het projectgebied	Nieuwe Tijd	Pachthoeve 'Hof te Muishole'
503743 ¹⁷	1,2km te noordwesten van het projectgebied	Vroege middeleeuwen	Hoeve 'Nieuwenhove'

¹² <http://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/156978>

¹³ <http://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/211666>

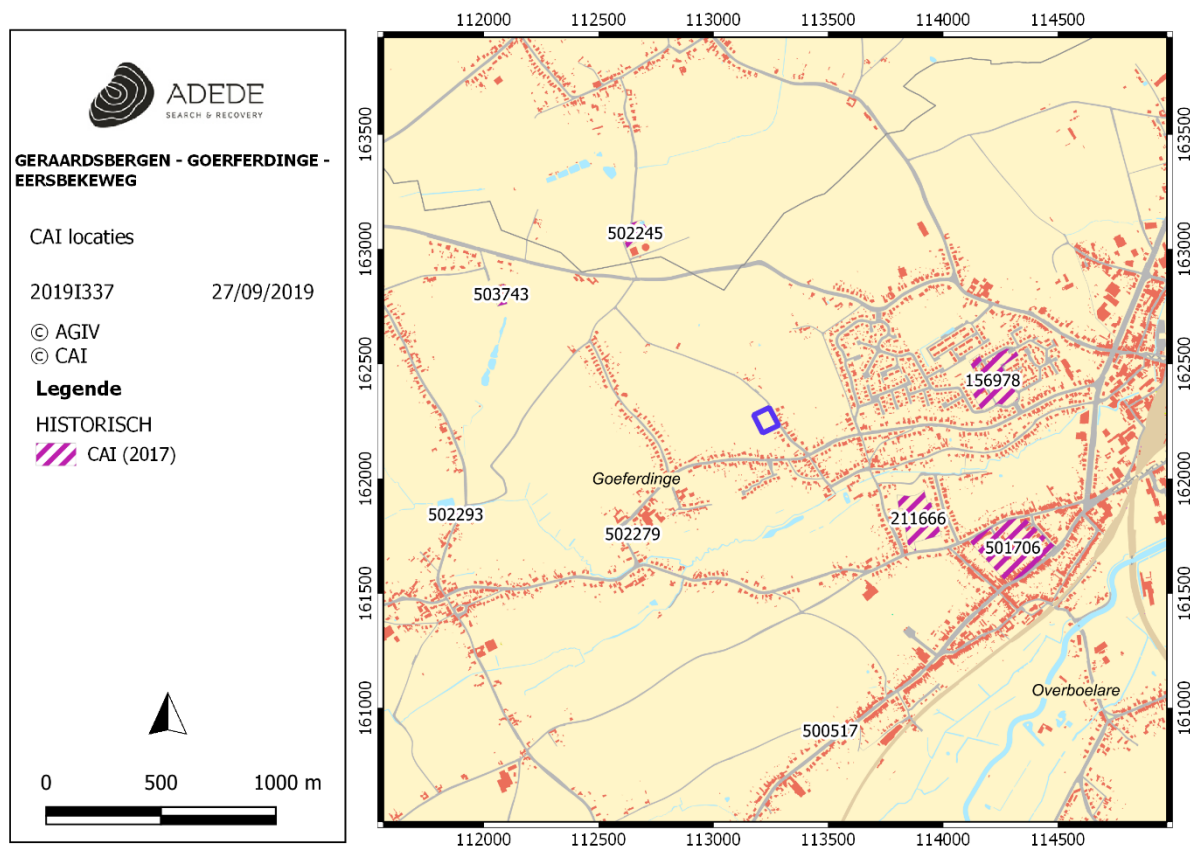
¹⁴ <http://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/501706>

¹⁵ <http://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/502293>

¹⁶ <http://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/502245>

¹⁷ <http://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/503743>

502279 ¹⁸	700m ten zuidwesten van het projectgebied	Nieuwe Tijd	Sint-Bavo kerk
----------------------	--	-------------	----------------

Figuur 22. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

4 Besluit

In het kader van de aanvraag tot een omgevingsvergunning voor een verkaveling aan de Eersbekeweg in Goerferdinge, Geraardsbergen, werd door ADEDE BVBA een bureaustudie uitgevoerd in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Het doel van dit onderzoek is driedelig. Allereerst wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Vervolgens wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten slotte wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Op basis van

¹⁸ <http://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/502279>

beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan-of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

Het plangebied ligt op een hoogte van 39m TAW op een gradiënt zone. Op ongeveer 400m ten zuiden van het plangebied vloeien de waterlopen Molenbeek en Vossebeek. Voor het plangebied is echter vooral de nabijheid van belang van een aftakking van de Molenbeek die tegenwoordig niet meer duidelijk gekarteerd wordt, maar die wel op de historische kaarten en het hoogtemodel nog zichtbaar is. Deze beek lag op ca. 160m ten oosten van het plangebied.

De bodem betreft matig droge tot matig natte leembodems met een textuur B horizont wat mogelijk een positieve indicatie kan zijn voor de bewaringstoestand van eventuele archeologische sporen.

De CAI-locaties in de omgeving helpen om een verwachting te bepalen naar mogelijke archaeologica op het plangebied. Er is één indicator die een losse vondst uit de Steentijden vermeldt, een grote CAI-locatie met de melding van een Merovingisch grafveld en apart een CAI-indicator van een Vroeg-Middeleeuwse hoeve. Het gros van de CAI-meldingen geven bewoningssporen uit de Nieuwe Tijd. Ook zijn er veel bouwkundige waarden aanwezig, zoals hoeves, kerken en molens uit de middeleeuwen of recenter. Op basis van de cartografische bronnen beschikbaar vanaf de 18e eeuw kan vastgesteld worden dat het volledige gebied steeds in gebruik is geweest als landbouwgrond of weiland en dat er geen bebouwing aanwezig was binnen het plangebied. Ook de luchtfoto's geven aan dat de situatie van het plangebied ongewijzigd bleef en er zich ook recenter geen bebouwing op het plangebied bevond.

Concreet kunnen we voor de verwachting van archeologische sporen het volgende stellen:

Voor Steentijden: Hoewel er slechts één Cai-melding binnen een straal van 1km een losse vondst uit de Steentijden vermeldt, sluit dit zeker niet uit dat er op het plangebied zelf geen archeologische sporen uit deze periode te vinden zijn. Geografisch gezien bieden de nabijheid van de aftakking van de Molenbeek en de ligging op een gradiëntzone een positieve indicatie voor eventuele archeologische sporen uit de Steentijden. Wij zouden voor de Steentijden dan ook eerder een algemene verwachting naar voor schuiven.

Gezien het volledig ontbreken van indicaties naar Metaaltijden of Romeinse tijden zouden we voor de periode vanaf de Metaaltijden tot en met Romeinse tijden eerder een lage verwachting naar voor schuiven.

Gezien twee indicatoren verwijzen naar sporen uit de vroege middeleeuwen, maar deze op een relatief grote afstand liggen ten opzichte van het plangebied, een aangezien het plangebied zelf op

enige afstand ligt van de uitbreidende historische woonkernen in de omgeving, zouden we voor de periode van de Middeleeuwen eerder een algemene verwachting naar voor schuiven.

Aangezien er zijn enkele CAI-indicatoren wijzen op bewoning vanaf de Nieuwe Tijd in de omgeving, maar het plangebied zelf volgens historische kaarten en luchtfoto's in deze periode en tot op heden niet bebouwd was, schuiven we voor de periodes Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd eveneens een eerder algemene verwachting naar voor.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan er niet met zekerheid gesteld worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Er zijn echter wel verscheidene archeologische indicatoren in de omgeving van het plangebied. Dat de historische en luchtfotografische bronnen aangeven dat er vanaf de 18^e eeuw geen bebouwing op het plangebied heeft gestaan geeft mogelijk een verhoogde kans op de aanwezigheid van intacte archeologische sporen uit oudere periodes, met name voor de Steentijden gezien de geografische ligging.

ADEDE bvba adviseert bijgevolg een verder archeologisch vooronderzoek in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek om op deze wijze een inzicht te verwerven in de geomorfologie van de bodem (met mogelijke antropogene bodemhorizonten en relevante archeologische niveaus) en het steentijdpotentieel binnen het plangebied concreter te kunnen achterhalen.

5 Bibliografie

BAUWENS-LESENNE M. 1962: *Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in Oost-Vlaanderen : vanaf de vroegste tijden tot aan de Noormannen*, Oudheidkundige repertoria II, Brussel, 77-78, 156.

Cleda, B. Reyns, N.2016, *Archeologienota Vooronderzoek Geraardsbergen Overpoort*. All-Archeo bvba

Creutz, M. Massagé, L. 2018. *Archeologienota Vooronderzoek Geraardsbergen Goeferinge Taalmeers*. BAAC Vlaanderen bvba

Laloo, P. Cryns, J. 2016, *Archeologienota Geraardsbergen Duytsenkouter*. GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Ferrariskaarten>

<http://www.geopunt.be/kaart>

<http://www.cai.onroenderfgoed.be>

<http://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten>

<http://www.cartesius.com>

<http://www.ngi.be>

<http://belgica.kbr.be>

<https://bib.kuleuven.be/ub/nieuws/2015/kaart-van-jean-villaret-1745-1748-digitaal-beschikbaar-via-limo>

6 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 16 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 17 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.....	- 18 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.....	- 19 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.....	- 20 -
Figuur 6. Uitleg type 2 op de quartair geologische kaart.	- 21 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 22 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.....	- 23 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.....	- 24 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 25 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 26 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.....	- 29 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.	- 30 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.....	- 31 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.....	- 32 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 33 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.....	- 34 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op luchtfoto 1971.	- 35 -
Figuur 19. Situering van het projectgebied op luchtfoto 1979-1990.....	- 35 -
Figuur 20. Situering van het projectgebied op luchtfoto 2000-2003.....	- 36 -
Figuur 21. Situering van het projectgebied op luchtfoto 2016.	- 36 -
Figuur 22. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 39 -